

יין הענדען אין קאנצעלערע געוועזענעם קא 3

מיט א מאטעמאטישער אויסרעכנונג האט איהר צוגעגרייט די איצטיגע לאגע

זשאבאטינסקי גרויסע בעשולדיגונגס-רעדע געגען דער אפיציעלער ציוניסטישער לייטונג נעכטיגע פארלעזונג פון וול. זשאבאטינסקי אין פילהארמאניע

נעכטען אין אווענד אין פילהארמאניע וואל פארגעקומען א פארלעזונג פון פיהרער פון די רעוויזאניסטן וול. זשאבאטינסקי, א.ד.ס. "ענג-לאנד, אראבער און יידען". די בילעטען צו דער פארלעזונג זענען שוין מיט עטליכע טעג צוריק געווען אויספערקויפט. דער גאסס איז אויסגענומען געווארען מיט בעגייסטערטע אומצאציעס.

ד"ר ראזענבלאט עפענט די אנגעהויבער-גרויסע פערזענלעכע און פארגריסטע זשאבאטינסקי אין נאך-מען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. ד"ר ראזענבלאט ווייזט אן, אז זשאבאטינסקי דארף מען דאפעלט היינט בעגריסען, ערשטענס ווערס איצט זשאבאטינסקי 50 יאהר אלט

וועגן זייער גרויסער שולד, אבער איך האב שטענדיג געזאגט, אז ווי די פיהרער זענען נישט די איינציגע שולדיגע, נאר אויך די וועלכע האבען זיי געשיקט, שוין עטליכע מאל האט מען נישט נאר געפיהלט, אז מ'דארף ענדערען דעם סיסטעם, די פיהרער האבען נישט געוואלט, אויפ'ן 14-טען, 15-טען און 16-טען קאנגרעס האט מען שווארץ אויף וויס אנגענומען רעזאלוציעס וועגען ענדערען דעם סיסטעם, איז אבער געקומען צו עפעס האט מען געוועהלט די זעלבע פיהרער, אלעז

וועגן זייער גרויסער שולד, אבער איך האב שטענדיג געזאגט, אז ווי די פיהרער זענען נישט די איינציגע שולדיגע, נאר אויך די וועלכע האבען זיי געשיקט, שוין עטליכע מאל האט מען נישט נאר געפיהלט, אז מ'דארף ענדערען דעם סיסטעם, די פיהרער האבען נישט געוואלט, אויפ'ן 14-טען, 15-טען און 16-טען קאנגרעס האט מען שווארץ אויף וויס אנגענומען רעזאלוציעס וועגען ענדערען דעם סיסטעם, איז אבער געקומען צו עפעס האט מען געוועהלט די זעלבע פיהרער, אלעז

וועגן זייער גרויסער שולד, אבער איך האב שטענדיג געזאגט, אז ווי די פיהרער זענען נישט די איינציגע שולדיגע, נאר אויך די וועלכע האבען זיי געשיקט, שוין עטליכע מאל האט מען נישט נאר געפיהלט, אז מ'דארף ענדערען דעם סיסטעם, די פיהרער האבען נישט געוואלט, אויפ'ן 14-טען, 15-טען און 16-טען קאנגרעס האט מען שווארץ אויף וויס אנגענומען רעזאלוציעס וועגען ענדערען דעם סיסטעם, איז אבער געקומען צו עפעס האט מען געוועהלט די זעלבע פיהרער, אלעז

דער אויפרייס האט געמזשט קומען און און נאך איהם איז שוין נישט געווען קיין איין פריינד, וועלכער זאל ויך מיט דער גאנצער קראפט ארויס-שטעלען פאר אונז. דאס ברען-מאטעריאל האט איהר אלע, וועלכע האט געוועהלט אַזעלכע שלוחים, אליין געזאמלט און איהר האט דעם פסק כשר פערדיינט.

די ארמיניסטישע ציע פון לאנד שמערט יעדע שריט און שריט פון אונזער ענטוויקלונג

אן וואס רופען זיי אן גייסמאליטעט, זיי שטייטען אויס און דעם מאנדאט, אז יידען דארפן זיך אליין ארויסשלאגען דעם וועג צו דער נאציאנאל-לער היים און זיי זעהן שוין, אז די דורכשלאגונג זאלען געהן אויף אַזעלכע וועגען ווי זיי ווילען דאס, און די אפיציעלע ציוניסטישע פערזענלעכע האבען שטענדיג דעצעהלט, אז די לאגע אין ארץ-ישראל איז א צופרידענשטעלענדע, 7 יאהר האט מען איינגעהאמערט אין קאפ פון די ענגלענדער נישט דורך קיין אנדערען ווי דורך די ציוניסטן גופא, אז די לאגע אין לאנד איז נישט קיין שלעכט, און ס'איז געקומען דערצו, אז אַזא פריינד פון ציוניזם ווי קאלאנעל וועדשוואד האט נאך זיין בעזוך אין ארץ-ישראל געזאגט אין אינטימע גע-שפרעכען, אז אַזא אַנטוויקלונג ווי ער האט גע-זעהן אין ארץ-ישראל פון די ענגלענדער איז גאר נישט צו בערעכענען, פון די ציוניסטישע פיהרערס האט וועדשוואד דאס קיינמאל נישט געהערט.

איהר אלע זענט שולדיג אין דעם, וואס ס'איז פארגעקומען

דעריבער ווארען איך איין אלע, די וועלכע זענען אפער נעכטען געווען מיטגעגעבער און איצט זענען זיי שוין נישט, זאגט נישט פון וועגען וויסען מיר, אז ווען מיר וואלטען געפיהרט אַזא צענדליק סיסטעם וואלט אנדערש געווען, אפשר וואלטען אויך גע-ווען דיזעלבע צרות, דאס לעבען וויל און, דער שיקאזל וויל און, וויל אויב זאגט איהר און, זייט איהר נישט קיין ציוניסטען, גלייבט איהר נישט אין דעם ציוניסטישען ענדזיל, דאס ש'זאגט איז געקומען נישט וויל דאס לעבען וויל און, נאר וויל מיר זענען שלעכט, מיר האבען שלעכט געפיהרט, ווען איך וואלט געווען דער דורכגער-פאלענער, וואלט איך געהאט דעם מוט הויה און אפען צו זאגען:

נעכטען ווארען איך איין אלע, די וועלכע זענען אפער נעכטען געווען מיטגעגעבער און איצט זענען זיי שוין נישט, זאגט נישט פון וועגען וויסען מיר, אז ווען מיר וואלטען געפיהרט אַזא צענדליק סיסטעם וואלט אנדערש געווען, אפשר וואלטען אויך גע-ווען דיזעלבע צרות, דאס לעבען וויל און, דער שיקאזל וויל און, וויל אויב זאגט איהר און, זייט איהר נישט קיין ציוניסטען, גלייבט איהר נישט אין דעם ציוניסטישען ענדזיל, דאס ש'זאגט איז געקומען נישט וויל דאס לעבען וויל און, נאר וויל מיר זענען שלעכט, מיר האבען שלעכט געפיהרט, ווען איך וואלט געווען דער דורכגער-פאלענער, וואלט איך געהאט דעם מוט הויה און אפען צו זאגען:

דער פיהרער דארף זיין אויף דער וואך

די ציוניסטישע בעוועגונג האט דאך געדארפט אַזא היטען איהר רינקים, איהר אידעאלאגיע, כוונת שוין נישט זאגען פאר ענגלאנד, אבער פאר אונז אליין, מיר האבען דאך געדארפט דערהאלטען די גרויסקייט פון ציוניזם.

מ'האט און לאנג בערוהונג, פער-הילען דעם אמת פון דאס געוויסען איז איינגעשלאפען

און איז עפעס געשעהן האט מען נישט געקענט זאגען, אז די ארץ-ישראל אדמיניסטראציע איז שלעכט, וויל די אפיציעלע ציוניסטן האבען דאס אליין נישט געזאגט, נאר אַדער דער ציוניזם איז שלעכט, אַדער די יידען זענען נישט גוט, אַדער ס'איז נישט פיהרער גענוג געלד א.א.וו.

נישט דער ציוניזם איז דורכגעפאלען נאר איך

7 יאהר כסדר האט איהר אלץ געטון, כדי קאלע צו מאכען אלע שאנסען, 7 יאהר כסדר האט איהר אלץ געפרעדיגט אין ארץ-ישראל, אין ענגלאנד, אין דייטשלאנד און אומעטום אויף אַזא אופן, אז דער ציוניזם איז באגאטעליזירט געווארען, איז גע-מאכט געווארען צו קלינגעלד, מיר האבען געהאט אין ענגלאנד אויפפריכטיגע און טייערע פריינד אַזעלכע פריינד, וועלכע זענען בעגייסטערט געווען פאר אונזער אידעע, וועלכע האבען געזעהן אינ'ם ציוניזם (א) צו ראטעווען כאטש א העלפט יידען פון דער גרויסער גוים אין וועלכע זיי געפינען זיך, (ב) דאס שאפען די נאציע אין ארץ-ישראל און נאציע פון גייסטיגע און קולטורעלען שאפען, אויב ס'זינט זיך פון די נביאים ביז איצט אין יודישען פאלק דער מאדעם פון לעזען סאציאלע פראבלעמען, וואלט דאס געטון געווארען נאציע אין ארץ-ישראל און נאציע וואלטען די יידען געווארען די פערבינדעטע פון ענגלאנד, מיט אַזעלכע וואונדערבארע חלומות הא-בען זיך אַרומגעטראגען נישט נאר יידען, נאר אונזערע הארציגע פריינד אין ענגלאנד, און איצט ווער טראכט וועגען דעם, מ'האט אלץ געפרעדיגט, אז קיין יודישע מדינה דארף מען נישט, אז ס'זענעט נישט וועגען דער יודישער קוואנטיטעט נאר ווע-גען דער וואלטעט, מ'האט געשטאממעלט וועגען דער יודישער מעהרהייט.

רעפעראט

ער זאגט: "איצט איז א גרויסער און שווערער מאמענט פאר ציוניזם, 7 יאהר כסדר האב איך געטרייען, דערהאלט נישט צו דעם מאמענט און דאך איז דערצו געקומען, מ'האט אפער, אז איך האב געברענגט א טרייסט-ווארט, א נחמה, איך האב דאס נישט מיטגעברענגט, הגם דאס ערווארטט דער עולם אין איצטיגען מאמענט, נעכטען האט מען טעלעפאנירט מיין א פריינד פון ווארשא קיין בערלין און מיר געזאגט, אז דער עולם ערווארט איצט א טרייסט-ווארט, עפעס א מיטעל וואס איז איצט פארהאן צו שוין. א רעזעפט צו דער איצטיגער שווערער קראנקהייט, אַדער כאטש א נחמה, קיין כשר-מיטעל האב איך אַבער נישט, וויל נאר א שאלאטאן וואלט געקענט איצט קומען און זאגען אז דאס האט א מיטעל צו דער קראנקהייט.

דערהאלטען די רעליגיע פון ציוניזם

די פולבליטיקייט און נישט די פערזאנלעכע דורך דער "דושה" אייזשענט" איינער פון די פולישע דעלעגאטען וואוין קאנגרעס האט אויפ'ן קאנגרעס אין נאצער וואו וואוויקס געזאגט וועגען דער אַזענץ: מיר דארפן זיין דעמאקראטיש נישט נאר פינאנציעל נאר אויך אידעאלאגיש, די אַסימילאציע פון דער צווייטער זייט, "אייזשענט" האבען דאך יא אידעאל, נאר די אפיציעלע ציוניסטישע פיהרער האבען איהם אַפגעשלאפט, די יידען צו וועלכע מ'האט גערעדט פיהרער וועגען דעם ענין, הא-בען צוגעשאקעלט מיט די קעס און טאקע נישט געקענט פערשטעהן וואס הייסט דאס אַפשאפען דעם אידעאל, אַבער דאך — ווען ס'איז געקומען צו בעשטימען די אפיציעלע ציוניסטישע פיהרער האבען זיי אויפגעהויבען זייערע הענד פאר די וועלכע האבען אַפגעשלאפען די דאזיגע אידעאלאגיע נאך איידער ס'איז געקומען איצט צו דעם גרויסען אומגליק האב איך געווארענט, טוט נישט קיין נאציאניסטישע, ערשטענס איז נישט געשעפליך אר-פערזאנלעכען די געשעפטען אין באנקראטירטע ענד, האט קאלאנעל קיש 16 טעג פאר דעם פארגאט אין ארץ-ישראל געקענט בערוהיגען, אז אין ארץ-ישראל זענען די יפערדיגונגען גינסטיגע — האט ער באנקראטירט און די פאליטישע פיהרונג האט נישט געטארט בלייבען מעהר אין זייער הענד.

א קאלאניאליזאציע ביי נישט גינסטיגע פאליטישע בעדינגונגן איז אונמעגליך

אבער זאל שוין זיין און, אַבער די אפיציעלע ציו-ניזם וואס האט מען באגאטעליזירט אַזא גרויסע אידעע וואס קען בעגייסטערען, מ'האט געזאגט נישט קיין יודישע מלוכה, נישט קיין בעלי-בתים אין לאנד, אפשר נישט קיין בעדייטענדע מנדע-הייט, אלעז וואס בלייבט אפשר א גייסטיגער צענטער? ווען יידען וועלען ליידען פון קלעם, פון הונגער, פון עקאנאמישען אונטערזאג, פון אסימ-לאציע וועלען זיי קומען קיין ארץ-ישראל נאך א גייסטיגען צענטער? יא, און האט מען געפרעדיגט וועגען ציוניזם, און האט מען איהם צו נישט געמאכט, דער יוד אין ארץ-ישראל טראכט זיך וועגען די אפמאכען וואס מ'ווייל שליסען מיט די אראבער; מיר וועלען לעבען און ווי אין א גר-עדן, וועט אנדער יוד וועלען קומען קיין ארץ-ישראל וועלען מיר בעווייזען, אז מיר האבען א קאנטראקט מיט די אראבער, אז דו טראכט נישט אריינקומען אין לאנד.

אזוי זענען דאך אייערע פיהרער

אזוי ארום האט מען באגאטעליזירט אַזא גרויסע אידעע וואס קען בעגייסטערען, מ'האט געזאגט נישט קיין יודישע מלוכה, נישט קיין בעלי-בתים אין לאנד, אפשר נישט קיין בעדייטענדע מנדע-הייט, אלעז וואס בלייבט אפשר א גייסטיגער צענטער? ווען יידען וועלען ליידען פון קלעם, פון הונגער, פון עקאנאמישען אונטערזאג, פון אסימ-לאציע וועלען זיי קומען קיין ארץ-ישראל נאך א גייסטיגען צענטער? יא, און האט מען געפרעדיגט וועגען ציוניזם, און האט מען איהם צו נישט געמאכט, דער יוד אין ארץ-ישראל טראכט זיך וועגען די אפמאכען וואס מ'ווייל שליסען מיט די אראבער; מיר וועלען לעבען און ווי אין א גר-עדן, וועט אנדער יוד וועלען קומען קיין ארץ-ישראל וועלען מיר בעווייזען, אז מיר האבען א קאנטראקט מיט די אראבער, אז דו טראכט נישט אריינקומען אין לאנד.

שבעה נאך די פערפאסטע מעגליכ-קייטען

מ'דארף זיצען זיבען טעג אין צווייטע קליידער, ויצען און זיך אַפגעבען חשבון הנפש. מיר שטעהן אין א מאמענט, זאגט ווייטער דער פרעזענט, ווען מיר מוזען אַפגעגעבן בוינען פון אנהויב אן, פון אנהויבען אויפגיין דעם פא-ליטישען קאמף, מיר זענען צוריקגעווארען געווא-רען אין דער צייט פון פאר'ן קריג, ווי בעת דער טערקישער הערשאפט איבער ארץ-ישראל, נאך ער-גער איז דאס וואס

ס'זעהט אויס, אז די פאליציי האט ערווארט א נאך די פארלעזונג וועט פארגומען א דעמאנסטרא-ציע און האט פערזאכט די גאנצע בארזאטאוישט-גאט פון צו דער פערטראווער גאס, מ'האט נישט געלאזט זיך צוזאמענקלייבען אין גרופען און באַלד פונגא-דערגעטריבען.

Dziś Godz. 20.15
w RADJO ROBERT CASADEUS
(fortepian)

לעמניצע
„Unitas“
פונטא 19, טעל. 111-78
וועכנעריי-קליניק
אונטער דער לייטונג פון ד"ר מעד.
H. BERGSON
קלעם I 175
קלעם II 100
קלעם III 100

1-טער מלאנג-פילם-קייא-
מ'האטער אין לאנד
Splendid
לעצטע 3 טעג!
RIO RITA
וואונדערליך געזאגט פון
ליבע און אפערונג.
די וואונדערשעהע
Bebe Daniels
קראטירט די הויפט-ריל מיט טעמפערעט.
John Boles
דער אונטערזאכער פילם-העלד
די שטענדיגע מעלודיעס. / גלענצענדע
אויסשטעלונג. / הארמאניע פון גאטיר-
ליכע פארבען. / 100 געשיקטע נירלס.
אנהויב 8, 6, 4 און 10 אונטער, שבת, וואנשא
און יום-טוב 10, 8, 6, 4
פרייזען אויף אלע סענסען 2 און 3 זל.

ווען מען רעדט, אז מ'וואלט זיך בענוגענט מיט א מינדערהייט טראכטען, אונזערע פריינד אפילו, אויף דעם אופן, וואס איז דען פאר אַנאנטישע ווי גרויס די מינדערהייט וועט זיין, סוף-כל-סוף וועט זיך דאך דער מאנדאט ענדיגען די אראבער וועלען אויף זייער קאנסטיטוצאנעלע בעשלוסען יודיש-ע צוטרעטען אין ווייזע גרויסער אראבישער פעדע-ראציע און דעמאלס, ווען די יידען וועלען אפילו איצט בעטרעפען איין דריטעל פון דער ארץ-ישראל-דיגער בעפעלקערונג, וועלען זיי ווערען א נישטיגער פראצענט, וואס איז אלעז דער אונטערזאכער צו די יידען וועלען בילדען א דריטעל, צי א פירטעל פון דער בעפעלקערונג, אויב מיר וועלען דאָרט נישט בילדען קיין מעהרהייט? ס'ווייזט זיך ווען ווי פער-אריטיילט אויף א געטא, אפשר אויף א גליקליכער רען געטא און האט מען אונזערע פריינד צוגע-

איהם באגאטעליזירט די בעוועגונג, מ'האט באגא-טעליזירט דעם ציוניזם, געמאכט פון איהם א שף און א רידער, און א קאמפאס, און א זין און און א אנהאלט.

ס'איז אין איצטיגען מאמענט אונזענענעם צו רעדען וועגען די שולדיגע אין דעם, וויל די הויפט-שולדיגע, דוכט זיך, האבען אַנערקענט זייער שולד און זיי זענען אוועק, זיי האבען נישט געווארט ביז דאס פאלק וועט אויף דעם באהענטסטען קאנ-גרעס געבען זייער וועג, זעהט אויס, אז ווייזער אַנערקענען זייער דורכשלאג, און אפשר... אפשר שטעקט אין דער דאזיגער דעמאניע אויף א כינה, אַבער לויט אלע וואונדערליכקייטען זעהט אויס, אז ווי האבען געזאגט חטאנו, פון דוועלטלעכע-ניש-קייט וועגען וועל איך וועגען דעם שוויגען, איך וועל הענגיגער רעדען וועגען דער פערזאנלעכקייט פון דער מעהר-געגעבן איה וועל נישט נאכדען

5 יאהריגער מאראטאריום פאר אייראפע

זאלען אנערקענען די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא ווער וואלט פון מאראטאריום גענאסען אממייסטע?

זיך בעמיהט וועגן רעגולירען די חובות פראגע, ערשטערע וועגן א מאראטאריום וועלען אממייסטע פונם דאזיגען מאראטאריום געניסען נישט זיך נאר דוקא דייטשלאנד, ווי בעקאנט האט דייטשלאנד לעצטענס בעקומען אין אמעריקא זעהר גרויסע היל-וואל און דאס מאראטאריום וואלט אויסגענוצט אין דער ערשטער רייה דייטשלאנד, אויך דער בע-דינג אפצושטעלען די בעוואוסטע איז זעהר גינסטיג פאר דייטשלאנד, פארמעל איז דאך דייטשלאנד לויטן ווערסאילער טראקטאט זעהר בערגעניצט אין איהרע בעוואוסטע-מגליכקייטען, אזוי אז דער פונקט וואלט נאכ געווען אנדערש מלכות.

ראטאריס פאר אייראפא וועט זיין גינסטיג נישט נאר פאר אייראפא נאר אויך פאר אמעריקא גופא, תנא, ענגלאנד און פראנקרייך האבען שוין לאנג אויסגאבע פון פאסט-און מלוכה-מינצערן צוליב דעם ווילעאום פון נאוועמבער-אויפשטאנד צייכונג. דאס פאסט מיניסטעריום וועט אויסגעבען ספעציעלע יובילעאום-פאסט-מארקען און טעלעגרא-פישע פלאקעטען מיט א צוויי-קאלירטע ווי-ניצטע

פארציהערען אנגעוויסען די געשפרעכען וועגן פער-קלענערען די מלחמה-חובות. און די לאנדאנער פיר-נאגל-קרייזען האלט מען, אז דאס ערקלערען א מא-ווער

לאנדאן, 23. (פ.ט.ל.) דער ספעציעלער קארעספאנדענט פון „לאנדאן-עקספרעס“ אין וואשינגטאן גיט איבער א סענסא-ציעלע ידיעה אז דער אמעריקאנער אמבאסאדאר אין פאריז האט איבערגעגעבען א פערזענליכען רע-פארט דעם פרעזידענט הובער אין וועלכען ער שלאגט פאר צו אנערקענען א מאראטאריום אויף פינף יאהר פאר די אייראפעאישע קרעדיטארען פון די פעראייניגטע שטאטען, דערביי זאל געשטעלט ווע-רען א בעדינג אז די אייראפעאישע מלכות זאלען אפשטעלען זייערע אויסגאבען אויף בעוואוסטע-מל-כות וועלכע זאלען גענוצט ווערען פאר דער ענגלישער פרעמיער מאק-דאנאלד נאך בעת זיין אנוועזענהייט אין אמעריקא

אויך פוילעז האט געהערט צום טעטיגקייטס-געביט פון דער ענטדעקטער שפיאנע-ארגאניזאציע איז רומעניע

אין סעמיגראד האט מען ארעסטירט דעם הויפט-אינזשינער פון דער דאטשינער אפעראציען סאבריק אנדושי פראט, אינזש. האראוויץ א בע-וויסען פראנצויז, וואס זיין נאמען איז נאך נישט פערשטעלט. די ווייטערדיגע אויספארשונג האט פערשטעלט אז די צענטראלע האט זיך געפונען אין ווען פון וואסען סיענען אנגעקומען סאר בוקא-רעשט אלע דירעקטיווען.

קייט. אויך איהם האט מען ארעסטירט ביזנאכט אונ-ערווארטעט און אין דער פוזשאקע אפגעפיהרט אין דער פאליציי. צווישען די ארעסטירטע געפינט זיך אנאדאר-גארישער זשורנאליסט שיקסע, א פרוי מאגדא-פוע, צוויי סוחרים אלעקסאנדער יאקאמאע און בע-לאג אימער, סאזי ארעסטירט דער דייטשער אינ-זשינער גוסטאוו מאטא, א רוסיש פארפאלק סאלא-מאן, אינזש. מאדערע.

ווען מ'האט איהם אנגעווארטעט ארעסטירט ביזנאכט האט ער געוואלט ארויסקאפן א רעוואלוציער פון טאש. מ'האט איהם אבער ענטוואפענט. די אויספארשונג האט פערשטעלט, אז לוד-וויג איז געווען דער אנפיהרער פון דער געהימער-ארגאניזאציע, און דער פערבינדער צווישען איהם מיט די שפיאנען איז געווען א צווייטער אינזש-נער וואס האט געטראגען צוויי נעמען: איינעם פאר די שפיאנען און א צווייטען פאר דער עפענטליכ-

ווי.ען, 23. (פ.ט.ל.) „נייעס ווענער טאגבאלט“ טיילט מיט, אז די שפיאנען-ארגאניזאציע וואס איז ענטדעקט געווארען אין רומעניע איז געשטאנען אין צענטערן סאבריק מיט אנדערליכע שפיאנען-ארגאניזאציע אין פוילען, די רומענישע מאכט האט איבערגעשיקט צו דער פוילישער ענטשפערענדע געווע אינפארמא-ציעס.

וואס ערווארט די יודען איז דייטשלאנד? די גרויסע געפאהר פון דער נייער אנטיסעמיטישער כוואליע

פארשטעהער דער רעדאקטאר פון „הער, סא-סישער צייטונג“ זענען פערנאדערט, אז דער פער-שטארבענער דר. לודוויג האמא, אינזש. איז צוויי אינער-נישט איד האב קאנדידירט און פון דארכעפאלע. רעכענט איהר, אז די טיטלע, וואס דער „צענטראל איהר, פון די טיטלע ווערען“ פלאגט אנטוועקען, וועלען קאנען פאסט וויפיל עס איז אפגעווערען די געפאהר פון דער נייער אנטיסעמי-שער כוואליע, וואס וואס זיך אז? — פערענע-מיר ווייטער. — שווער צו געבען אנטיסעמיטישער, מיר זענען ווער שטארק בעוואוסט, מיר פיהלען, אז אינער-וויכטיגע אפגאבע איז דעם אינזשינער שווערען מאד-מענט פאר יאנא, רייטשע יודען, אז זיך צו אר-נאנצירען. בעי דאך גוט נאכקוקען אויף דעם וואס עס קומט פאר און ווי גרויס צו דער פערטרינגע-עס דאך דערמאנט ווערען, אז דער „פונד פון די יודישע פראנססלאוואסען“ וואס איז אויך אכט געשלאסען איז אונזער ארגאניזאציע געהערט צו און איז פראנצויז איד דאס זאגט די יודישע זעלבסטשטאנד איז דייטשלאנד. — זעלבסטפערשטאנדליך — פיהרט אויס דר. פרוגא וויל, דער יודיש-פארזיכער פון „צענטראל-פערזאליע“ — איז אונז, רייטשע יודען שווער אויפ-הארצען. מיר זענען זעהר בעוואוסט עס געהט פאר אונז א ערנסטער אינזש. וויס פאפאנא יאהר, ווי די אנטיסעמיטען איז דייטשלאנד פאפאנא וואס איז נישט אפ-געהיפערט דעם קאפ, ווי אינזש. מיר ווייטען, אז די נאנצע יודישע וועלט איז פאנאנצירט ווענען אינזש. לאנג איז עס איז פערדאן דער צו א גרויזע, פון רייטש-לאנד קומט דאך ארויס די יודישע גערווענע טעאריע ווענען אנטיסעמיטען. די רייטשע אנטיסעמיטען שפיר-ען מיט אנטיסעמיטען — מאטעריאלען און געבען צו בויג אלע שונאים פון יודען איז דער נאנצער וועלט. הוי-בען אויף די רייטשע אנטיסעמיטען דעם קאפ, איז עס א סכנה פאר די יודישע קפוצים און פיל אנדערע לענדער. איז און דעם אנטיסעמיטען ווייטער וועלען מיר דייטשע ווערען דאספון אויסשלאסן א שווערען קאמף מיט די אנטיסעמיטען. וויס אלע אינזש. אר-נאנצירטע — און די יודען איז דייטשלאנד זענען ווער שטארק ארגאניזירט — וועלען מיר שטענען אויף דער וואך.

האט געווינט צוליב דער אינערליכער פאליטיק. צוליב דער שווערע לאנגע און גרויסער ארבייטסלאזונג האט אין דייטשלאנד, און ווען היטלער און זיין פארטיי רעדע ווענען דער אינערליכער פאליטיק צו רייטש-לאנד, מיינען זיי קורדסל: ערפאלגען די פערמער, דאס הייסט די יודען איז לאנד, צונויפגעבן פון די פראנסס, פערטריבען זיי פון לאנד. פון דעם אלעם — וואס ווייטער דר. פרוגא וויל — גלויב איך נישט, אז און דער געווענענע פער-פון דייטשלאנד וואס מען דארכפיהרען נייע פער-רענאנציען געבען יודען, ווי דאס וועלען די יודע-סיסטען. אבער מיר יודען ווייטען דאך שוין ליד-דער ווי אזוי דאס ווערט געמאכט. מען געהט ארום די געווענע, מען וועט אפגאבען יודישע רעגירונגס-פאמאטע, אפגעהאטען פון יודען די פערשטעלונגן פאר דער רעגירונג, שווערער מאכען דאס לער-פען פון די יודישע הענדלער און דאנאנציער, שטיקען, דרוקען, און פערנערעם דאך און בויג האבען פאר דעם גלויב פון די יודען, וואס זענען אריינגעקוקט קיין דייטשלאנד אין דער צייט פון נאכדן קריג. גענען זיי וועט שוין היטלערס פארטיי, אויף זי וועט זיין פון דעם נאכט געפאלען מיטלען ווי אזוי פון זיי פאר צו ווערען פון לאנד, וואס וועלען זיי סא? איהר וועלען זיי קאנען ענטלויפען? וואס וועלען סא? די רייטשע יודען? — עס פאר-האט מען דאך זיך ערנסט שרעקען? אבער אזוי לאנג ווי די אינזשינער רעגירונג וועט פערבליבען פון דער מאכט, קאן מען ווענען דעם אלעם זיין פולשטענדיג רודאן. ספעציעל וואלט איר ערמאנט דעם קאנצלער פריינגא און דעם אינער-מיניסטער דר. וועס, וועלכע האבען יאנו פיל מאל פערזיכערט, אז עס וועט גענעבען „ווערען די יודע-די נויטיגע שוין גענען די אנפאלער, און אז עס וועלען אנגענומען ווערען די נויטיגע מיטלען צו פערהיטען פון אנפאלען.

אין פאריז האט די סענעט וועלכע אינער פון בעקאנטע פיהרער פון די יודען איז רייטש-לאנד, דער ווענער-פערזענלעכע פון „צענטראל-פער-אין פון די רייטשע פירער פון יודישען גלויבער“ — דר. פרוגא וויל, וועלכער האט זיך בעוואוסט, קאנ-דירט אויף דער ליסטע פון דער רעגירונגס-פאר-טיי אלס פארשטעהער פון די דייטשע יודען צום נייעם פארלאמענט. פאר א פארשטעהער פון „פארזיכער הינטן“ האט ער געגעבען פאלגענדע וויכטיגע אפמערקונגען ווענען דער נייער כוואליע פון נישט-נייען אנט-טויט. וואס האט זיך א לאנגע און איד די יודען איז דייטשלאנד צוליב דעם גרויסע וואס פון דער יודע-פערשטעהער היטלער-פארטיי. — וואס וואס איהר צו די ערשטע פלאנע-מאסען-ארויסטריטען פון היטלערס פאנדרע? מינט איהר אויך, אז די יודישע וועלט האט געהאט א גרויזע אויף שטארק אינפער-וויכטיגע צו ווערען און מוקען מיט אונז גרויסער שרעק אויף דעם לעבען פון די רייטשע יודען איז די נאנצענסטע וואנען און אנטאנען? — בערלינער מיר דאס נעשען. — אויך האלט די לאנגע פאר זעהר ערנסט. מען קאן דאך נישט אננעמען, אז די רייטשע אכט-פאלען פון היטלערס פאנדרע ווענען עפיש א אכט-גרייסענע זאך, פערזיכערע אינזשינערע, אדער צו-פאלען. דאס מאכען אנפאלען אויף די יודען, דאס וועלען פערטריבען די יודען פון דייטשלאנד. נעהם דאך ארויף און פראנצויז פון היטלערס פארטיי, און דערפאר האבען שוין די ערשטע אנפא-לען געמאכט ארויסווערען פערזיכערע שרעק איז דער יודישער וועלט, איך האלט נישט מיט די, וואס זאנען. אז דער גרויסער וואס פון היטלערס פארטיי איז געקומען צוליב דער אויסערליכער פאליטיק פון דייטשלאנד, צוליב דעם וואס א גרויסער טייל פון רייטשען פאלק וויל א קריג, איך האלט, אז היטלער

די שפיאנען-אפערע וואס איז דא ענטדעקט געווארען האט ארויסגעווען א געוואלדיגע אויפ-רודערונג. ס'ווענען שוין ארעסטירט געווארען 140 מאן וואס זענען פערמישט אין דער אפערע און ביס-לעכטוויי ווערט מען געוואר אקל נייט אינזשעלעיהי-סען. דער הויפט-אנפיהרער פון דער אפערע איז א ליטווישער אינזשינער לודוויג, קיין רומעניען איז ער געקומען אויף אנטיסעמיטישען פאסט אלס א האנדעלס-מאן. ער האט שנעל זיך געשאפען פער-בינדונגען אין האנדעלס-און מיליטערישע קרייזען.

אפגעלעגט די הוינונג פון רומענישע העניג קאואל
פון סאר עשט, 23. (פ.ט.ל.) אלע בעמיהונגען ווענען ברענגען צו א טלום צווישען דעם קעניג קאראל מיט זיין פרוי דער גריכישער פרינצעסין העלענא האבען זיך געענדיגט מיט גארנישט. ווי בעקאנט, וואס זיך קעניג קאראל מיט א צייט צוריק געט מיט זיין פרוי איצט זענען געמאכט געווארען בעמיהונגען צווישען די טלום צו מאכען און אייגנארדען די ספעציעלע קא-ראנציע.

דאס גרויסע גלויב איז — ערקלערט ווייטער דר. פרוגא וויל — וואס מיר, רייטשע יודען זע-נען שטארק ארגאניזירט. דער „צענטראל פער-אין פון די רייטשע יודען“ געהערט ארום דריי-הונדערט טויזענד מאן פון דעם האלפען מיליאן יודען, וואס געפינען זיך אין דייטשלאנד. גענען דער ראדענער געפאהר פון נייע פערפאלגונגען נעה-מען מיר אז אלע מיטלען, וואס מיר זענען נאר איינשטאנד. מיר רעכענען אויף דער הילף און שוין פון די אנדערע פארטייען, וואס שטעהען אויף דער וואך פון דער קאנסטיטוציע איז דייטשלאנד. געוויסער איז א גרויסער שאר, וואס איז נייט פאר לאמענט איז פון די פירערליכע פארטייען נישט ארויף קיין איין יודישער מארשעטעהר, און פיר-הונדערט פארלאמענט ווענען געווען צוויי אויסלע-ט

הערז = שניידער = מייסער

ר.א.ז.ע.ש.י.י.

11. ליסטאפאד 29, מע. 176-80

טיילט מיט דער געהערטער קונדשאפט, דאס צום ווייטער-סעזאן וועט די ארבייט אויסגעהיט לויט דעם צענטען סטיל 150 דער מאדע. די מאדעלע פערלעצן אויף לאגער-זעהר פרייזווידיג.

נאר נישט אבסטינענץ

דער פארמיטלער מאמענט

דער לאנדווירטשאפטליכער קריזיס אין רומעניע. — אייראפע אין שווערע נויטען

פון פעלקער-בונד-סעסיעס אין גענף, אבער א גענויער אנאליז פון דער לאגע אין אייראפע בעווייזט, אז דער מקור פון די צרות, וועלכע אלע לענדער לעבען איבער, ליגט נישט אין דער אינערליכער, נאר אויסערליכער פאליטיק, דאס, וואס עס קומט איצט פאר, איז ווייטער א רע-וואלט פון קריג. די מעגליכע וויל גאר נישט מודה זיין, אז פאר'ן פערעניגען צו האלטען אין משך פון 4 יאָר 70 מיליאָן מענטשן אין פולער בעוואַס-נוג און שטען פון שווערע האַרמאָנעס, מוז מען איצט בעצאָהלען מיט זעהר א טייערען פרייז. די ליקווידאציע פון די קריגס-פאָלגען איז נאָך נישט פערענדיגט און נישט דער יאָגנ-פלאַן, נישט דער קעלאָג-פאַקס האָבען קיין שום זאָך ענטגליטיג נישט ערלעדיגט. די טיפּע אויפֿטרייסלונג, וועלכע דער קריג האָט אַריינגעבראַכט אין סאָציאַל-עקאָנאָמישע לעבען פון דער וועלט, קאָן נישט אַזוי גיך אויסגעוויילט ווערען. נאָך מעהר — די וואונדער קא-נען געהיילט ווערען נאָך דורך סאָלידארישע אינטערנאַציאָנאַלע אקציעס. די פרובען זיך אַזוי צו געבען מיט'ן קריזיס אין די ראהמען פון יעדען לאַנד בע-וונדער, זענען פערטורטירט און אונערפאָלג. קיי שום לאַנד, אַפילו דאָס רייכע אַמעריקע, האָט נישט די נויטיגע מיטלען דערצו.

עס מוז קומען א פעסטע פערשטענדיגונג צווי-שען די מלוכות, וועלכע האָבען נאָך נישט אויסגע-גלייכט זייערע חשבונות — פון איין זייט, פון דער אנדערער זייט מוז דאזיקעל פערקלענערט ווערען די לאַסט פון חובות, וואָס ליגט אויף אייראָפּע און וואָס פאַלט אויס לרעה סיי פאַר אייראָפּע און סיי פאַר אַמעריקע.

צו די לענדער, וועלכע לעבען איצט דורך א שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס, געהערט אויך רומעניע. דער לאַנדווירטשאַפטליכער קריזיס אין רומעניע — ווי פאַראַדאָסאַל דאָס ווירט נישט אויס — איז אַ רעוואלט פון דער דורכגעפיהרטער נאָכ'ן קריג אַראָרדעפערט, וועלכע האָט צוטיילט די פרייזשע גיטער צווישען די פּויערים. די ליבעראלע רעגירונג, וועלכע האָט די רעפּאָרט דורכגעפיהרט האָט בלויז צוטיילט די ערד צווישען די פּויערים און האָט נישט געזאָגט דערפאַר, אַז זיי זאָלען האָ-בען קרעדיטען, כדי זיי ערד צו בעאָרבייטען, נישט האָבענדיג קיין מלוכה-קרעדיט, האָבען די פּויערים זיך געמוזט הענדען צו די קליינע בענק און אַפּט-מאַל אויך צו ליכטוואַסעס.

פערליז נאך דער ערעפֿענונג פון רייכסטאג

דער רייכסטאג פערוואַנדעלט ווערען אין אַ באַ-לאַגן. דאָס ערשיינען פון לעבען, וועלכען מ'איז נישט נאָר געוואוינט צו זעהן, נאָר אויך צו אַכטען אויף דער פרעזידענט-טרייבונג, האָט גלייך אַריינגעבראַכט אין דער אַטמאָספֿערע פון פאַרלאַמענט-זאַל די עלעמענטען פון אַנאַשטענדיגער פּאָליטי-שער אַנשטאַלט.

וואָס מוז זיך אין שטאַט? — דאָר-אוי-טיל איבער די הייליגסטע זאַכעס. — לע-בע און זיין קאָנקורענט שאַליק. — די רעָלע פון הינדערנדיג (קארעספּאָנדענץ פון בערלין)

די שפּיגעל-שווייטענדיג ווערען צוריק אַריינגעשטעלט. און דאָס לעבען איז ווידער אַזוי אין די נאָרמאַלע ראהמען. אלע לעבען פון טאָג אויף טאָג און כאַפּען אויף מיט פרייז יעדען סימל, אַז דער געפֿעל, וואָס האָט אַרומגענומען דאָס לעבען אין דעם לאַנד, זאָל אַמאָל צושטרייט ווערען. די פירערליכע שיכטען פון דער בעפעלקערונג שאַפֿען נאָך נישט אַפּט אין דער גאַנצער מאַס די בעדייטונג פון שטריק אויף אַ מעטאלאָגישע פאַב-ריקען. עס שטריקען דאָך 120 טויזענד מענטשן. דאָס בעדייט, אַז לכל הפחות 400 טויזענד מענ-שען זענען אַראָפּ פון נאָרמאַלען לעבענס-שטייגער, זענען געצוואנגען צו בערגעניצען ביז גאָר זייער ברוזשעס, אָפּוואַרען זיך פון אַלעמיינע אַ הויז דאָס סאַמע נויטיגסטע.

נייע האנסטיטיוציע איז עגיפטע בערגעניצט די רעכט פון פארלאמענט

ערוואַרט אַ דעקרעט וועגען פונדאדערלאזען דעם סייס און סענאַט און נייע וואַהלען. אין די קריזען פון די וואַפֿיטען (נאַציאָנאַל-ליסטשע פּאַרטי) וועלכע פּויעט אַכציג פּראָצענט פון אלע מאַנדאַטען און קעפינט זיך אין אַפּאָזיציע און דער איינציגער רעגירונג, האָט די פּרעזידענט אַרײַנגערוּפֿען אַ געוואָלטיג אײַפֿערענגונג, מירעכענט אַז סײַנע קומען צו דעמאָנסטראַציעס און גאַסען-קאַמפּען. די רעגירונג האָט אָנגענומען פּעריאָדענליכע מיטלען.

לאַנד אָן, 23. (סעל.) דאָס וועגען דערפֿאַלען געוואָרען ידיעות אַז דער עגיפּטישער קעניג האָט פּאַקלאָמירט אַ נייע קאָנ-סטיטוציע אין עגיפּטען. די נייע קאָנסטיטוציע זעהט פאַר אַ רייע בערגענונגען און פיהרט אין אַ רע-דיקאַלע בערגונג אין פּאַרלאַמענט פּאַרלאַמענט-טאָרשען לעבען פון לאַנד. דער סענאַט וועט בע-שטען בלויז פון נאַמינירטע מיטגלידער. נישט דער סענאַט און נישט דער סייס האָבען נישט קיין רעכט אַרייַנגעוואַרען געוועזען וועגען פּינאַק-עניגים. דער פּאַרלאַמענט דאַרף זיך נישט בעראַטען מעהר ווי פינף וואַכעס אַ יאָר. די אומגעוויינליכקייט פון די דעפּוטאַטען ווערט שטאַרק בערגעניצט, סײַ ווערען געשאַפֿען נייע פרעסע-בערגענונגען. איצט ווערט

אויב אין די בורשעוואַק קוואַרטאַלען וועט איהר איצט אויף דער גאַס, אין טראַמואַ, אין די רעס-טאָרענען הערען אַהן אויפֿהער וועגען די היטלע-ר־האַפּעס, איז אויף דער אַרבייטער-גאַס הערט מען וועגען זי וועהר וועניג. דער פּרוב צו פערוואַנד-לען בערלין און אַזאַרענע פון אַ פאַרגאַס האָט בראָד דאָ געמאַכט אַ דערוויקענדען איינדרוק. די היטלע-ר־האַפּעס זענען גרויסע פּויערים. ווי אַזוי האָבען זיי געוואָרפֿען שטייגער אין טאָג, ווען דער רייכסטאָג איז געפֿענט געוואָרען? אַ וואַרף געגעבען אַ שטיין און זיך צולאָפֿען. און אין גע-ריכט האָבען אלע זיך געהאַלטען ווי די שפּעלער. און דער אַרטייל פון געריכט — אַ שטראַפֿע (טורמע ביז 6 וואַכעס) האָט אַליין פאַר זיך געמאַכט אַ גוטען איינדרוק. געוועזענע שטאַרק איז געווען דער איינדרוק פון דער שפּעליקייט, מיט וועלכער די פּאַרגאַמטשטיקע וועגען געוועזען געוואָרען אויף דער בעשולדיגונג-באַנק. אָבער דער בעשולוש פון געריכט אַפּפּוואַרען אויף דער פּרייז אלע אַזוי איינזעם, האָט קאָלירע געמאַכט דאָס געפיהל פון טר-סיספּאַקציע. די היטלע-ר־האַפּעס דוּשענעלעמענער האָ-האַבען פערלאָרען דאָס געריכט אויב נישט אַלס זיגער, איז דאָך אַלס נישט וועהר פערשעהמעט נר-ליבאַרעס. זיי האָבען אַפּילו געמוזט זינגען דאָס לידעל, מיט וועלכען זיי האָבען געבראַכען די פּענס-טער אויף ליפּטיגער-שטראַסע.

יודען ווארפען-אפ דעם פארשלאג וועגען א יידיש-אראביש-ענגלישער האנפערענץ

די אַנשטערענונגען, וואָס זענען אין משך פון געכטיגען טאָג געמאַכט געוואָרען, צו ווירקען, אַז זיי זאָלען זיך בעטייליגען אין אַ יידיש-אַראַביש-פּרעסער-קאָנסערווענץ, וועלכע צו דער קאָנפֿערענץ פון „קיי-לעכטיגען טיש“ — איז מבז די יודען קאנסערווערש אָפּגעוואָרפֿען געוואָרען, מיט דער ערקלערונג, אַז די יודען זאָגען זיך אַפּט ווערען דיסקוסירט מיט דער רעגירונג אויפֿן יטוד פון דער פּובליסירטער דע-סלאַראַציע.

לאַנד אָן, 23. (סעל.) די אויפֿערענונג צווישען דער יידישער בעפעל-קערונג איבער דער דעקלאַראַציע פון דער ענגלי-שער רעגירונג וועגען דער אַרבייטער-פּאַליטיק ווערט אַלץ שטאַרקער, דער פּרעפּענדאָליכער זיך, פון לאַנד מעלעשעס, אייבער פון די גרעסטע איי-דוסטריע-לאַנגאָסען, וועלכער טרעט-אויס מיט די שאַרפֿסטע עווענטוער געגען דער ברייטשער רעגירונג און בעשולדיגט זי אין פערזאָנען די יודען, האָט בע-דייטענד פערשארפט דעם קאָנפֿליקט.

מיר פערשטעהען די ענטווינג און אַפּאַטיע, וואָס האָט אַרומגעקאַפּט דעם וועהלער, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אין לעצטען מאַמענט, ווי קרעמערש-די יידישע פיהרערס האָבען געהאַנדעלט מיט די מאַנדאַטען, ווי פערביטען זייער אַמביציע האָט גע-ראכטען און געשטערט אַלע אַנווערע האָפּנונגען. זאָל-זשע דער וועהלער זיך בעטראכטען, ווער סײַז אַמערהערסטען שולדיג דערין און ווער פון די אַרײַנסגעשטעלטע קאָנדיטאָנען סײַפערדיגט מעהר אַטאָרי.

דערויף איז נאָך פּערזאָן צייט. די וואַהל-קאַמ-פּאַניע, וואָס וועט אַוואַרד געפיהרט ווערען מיט'ן גע-העריגען טעמפּ, וועט העלפֿען דעם מאַסען-מענט פּונאָדערקלויבען זיך סיי אין די פּאָליטישע פּראַב-לעמען און אויף אַהן דער סאַטסיק פּראָבלעם קעמפֿע-וויסע צוויי.

סײַז נאָך פּערזאָן צייט, צו בעשליסען ביי זיך, פאַר וועמען צו שטימען. אָבער איינשטעלענדיג דעם איינערעס טאָר מען נישט, אַבסטינענץ וואָלט בע-זען אַ פערברעך.

זאָל דער וועהלער וויסען, אַז שטימען וועט ער שווער, ווייל צו דער אַווערע וועט איהם רופֿען זיין געוועלשאַפטליכער חוב און זאָל ער מיט זיין פּערזאָנ-טערעסירונג, מיט זיין וואַכע דעם אמת, ברענגען דערצו, אַז די וואַהל-קאַמפּאַניע, וואָס הויבט זיך אַינצ, זאָל אויף דער יידישער גאַס דערויפֿהערט צו פּאָליטישענדיגער קלאָרקייט.

מיטאַר אויף אַ מינוט נישט פּערגעסען, אַז בייזע יידישע קעמפּענדיגע צווייטע זענען צוואַנגען פאַרס בלויז איין פּראָבט לגבי דעם אַנדערען צו. אַס דער געדאַנק מוז אונז סטימולירען צו דער שטאַרקער פּערזאָנענלעכער און די וואַהלען. פ. ס.

די ענגלישע אמבאסאדע איז בערלין ווערט אָפּגעהיט דורך פאליציי

בערלין, 23. (סעל.) צוליב די ידיעות פון וואַרשאַ, אַז די צייטונגען האָבען געמאַכט אַ פּינדיליכע דעמאָנסטראַציע פאַר דער געפיהרע פון דער ענגלישער אַמבאַסאַדע, האָט די בערלינער פּאָליציי אַוועקגעשטעלט אַ שטאַרקע וואַך ביי די געביידעס פון דער ענגלישער אַמבאַ-סאַדע און פון ענגלישען גענעראַל-קאָנסולאַט.

DOKTOR
H. WOLSKALOW
צעלולניאנא 25, סעל. 87-126
צוריקהגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פּר הויט-און ווענטערישע
פּאַתאָלאָגישע, פּענעט-שוועכע, אַלע ערס
אַנאָמאַליען, עלעקטראַטעראַפּיע, בעהאַנדלונג
סימפּטאָם פּאַר-שטראַלען
מאָסט אָן-סון 8 - 2 נאָכט, און פון 6 - 9 אַווענד

הארמידער פארלייב / לעא העניג

דער שטארקער מענטש; איין זי דער העלד; איין בין דער דעליקאטער און קעס... וועלען זיך אנגינגען וועלכערע אין וואלד... און אין סך הכל מיר האבען שוין באלד א סוף איינערע זיך טאטורען אין אייראָפּא. יעדער פון זיי זיצט אויף זיין באַציאָנאלען באַרג מיט ווי אַ העלד, ווי אַ פּוּסט, קלינגט מיט דער גרויסער שווערד. און איינער קוקט אַריבער צום צווייטען ברוגז-לעך, נישט איבעריג צופרידען מיט דער קאָנקרעטן רענץ... (אין איטאליען האָט מען זיך באַנזשיש געפרעגט מיט היטלערס זיג).

יעדער פון זיי איז פערשטעט זיך גרייט אין האַרצען נאָר איינצונעמען די וועלט, אַדער לכל הפחות, זיין שטאַרקען ווילען "אַרופלייגען אַזוי דער וועלט...".

און וואָס וועט זיין, ווען די אַלע דיקטאַטאָרען און איינערע מענטשן וועלען זיך צעווערטלעך מיט זייערע גרויסע שטאַרקע פּראָצען?

ס'וועט נישט אַזוי גרינג זיין פאַר די געבליבענע מעכטיגע דעמאָקראַטיעס, אַס די צעווערטלעכע און צוהיטענע האַרמידער-פּאַליטיקער איינצונעמען און צווימען.

לויט, אַס די איינציגע תקופה אונזערע פון דיקטאַטאָרען און דיקטאַטאָרען בעצייכענען אַלס די תקופה פון האַרמידער-פּאַליטיק.

פונקט ווי יחידים, האָט זיך אויך באַציאָנען און מאַסען אָנגעהויבען בענקען נאָך רעש, נאָכן "שטאַרקען וואָרט", נאָכן גרויסען פּאַליטישען קאָנאַן.

פאַרלאַמענטען זענען לאַנגווייליג; דער וואַהל-קאָסטען אַ שפּיל-קאָסטען פאַר אַלעמאָדישע פּאַליטיק, און וואָס זענען דעפּוטאָטען און פרעמיערען? גיט אונז באַפאַלענעם! שרייען, דאַכט זיך, די פעלקער, וואָס ליידען פון דער האַרמידער-קרענק. געוועהנליכע אַלגעמיינע וואַהלען אָהן אַ קליינער ציווילער קריג זענען לאַנגווייליג... שטאַרקע מענער, דיקטאַטאָרס, וואָס זאָלען האַל-טען אין איין שרייען "איהן און איהן" - ווילען מיר, און עס פעהלען נישט אַס די האַרמידער-העלדען (וועלכע האָבען נאָטירליך דורכגעמאַכט די וועלט-מלחמה), וואָס זענען שטענדיג גרייט אין אַ געוועזען עקסטאַז אַרױסשפּרינגען; איהן בין

די שטילקייט שרעקט און דאָס נאָרמאַלע לאַנג-ווייליגט; עס בענקט זיך מיט מורא נאָך רעש, נאָך טומעל, וואָס זאָל פערטויבען, דערשטיקען די מורא פאַר דער שטילקייט. מען קען עס אַרױסזעהן פון דער מאַדערנער מוזיק, פון דער מאַדערנער געזינג נאָך טענסאַציע, נאָך רעקאָרדען. עס קען זיין, אַז איינע פון די סימפּטאָמען פון האַרמידער און אויך זעלבסטפּערזענעווייז - במיד און בשוואַג... עס איז פעהלען אַ היינט און אַ מאָרגען; וואָס איז נעכטען געווען - ווערט גע-דענקט עס? ווער וויל עס געדענקען? אַ וועלט-מלחמה? איז עס באמת געווען אַזוי שרעקליך? וואָס איז אַזוי אַ וועלט-מלחמה? - פּרעגט מען זיך מיט נייגעריגער שרעק.

און דאָס ערגסטע אין דעם האַרמידער-פּאַליטיק זענען זיינע באַציאָנאלע אױסערזעצן אין דער פאַרם פון די פערשידענע דיקטאַטאָרען, מיט וועלכע איהן ראַפּא איז אַצינד בעגליקט.

עס קען זיין, אַז שפּעטער וועלען וויסענשאַפטס

ווי ס'ווייזט אױס לייזט נאָך אייראָפּא אַלץ אויף האַרמידער-פּאַליטיק און פון האַרמידער-פאַ-ליטיקער. דער בעסטער בעווייז דערצו איז הייט-לערס נישט ערוואַרטעטער זיג אין דייטשלאַנד.

פאַר די לעצטע פאַר יאָהר האָט די גאַנצע וועלט בעוואונדערט דייטשלאַנדס געוועזענע דייטשלאַנדס געוואונדערטען נאַציאָנאַלען טעמפּעראַמענט, נאָך אַזא מפה, האָבען זיך אַלע בעוואונדערט זאָל אַ פאַלק אַזוי גיך צו זיך, און צו מעהר וועגער נאָרמאַלער אַרבייט "קומען" - איז עס נישט אַ בעווייז, אַז דאָס דייטשע פאַלק איז אין קערן געוונד? עקסטרעמיסטען פערשידענע האָבען ווידער בעדויערט: דאָס דייטשע פאַלק קען נישט מאַכען קיין רעוואַלוציעס... רעוואַלוציעס ווערען נישט געמאַכט אין דייטשלאַנד. און דאָ פּלייבונג אַזא איבערראַשונג: דאָס געוואנדטע, מירשדיגע דייטשע פאַלק, וואָס קען נישט מאַכען קיין רעוואַ-לוציעס איז דאָס פערבאַפּט געווארען פון אַזא פאַ-ליטישען הייז-קאָפּ ווי היטלער?

וואָס איז דאָס?

עס קען קיין ספק נישט זיין, אַז אייראָפּא איז אַביסעל צורודערט געווארען פון היטלערס זיג. נישט דערשראָקען, פערשטעט זיך, נאָר צו רודערען.

ס'האָט צוטרײטעלט דעם פּאַליטישען... וועלכען די אייראָפּעאישע רעאַל-פּאַליטיקער האָ-בען פאַר די לעצטע עטליכע יאָהר געפרובט אויפ-שטעלען.

דייטשלאַנד, דער דייטשער נאַציאָנאַלער טעמ-פּעראַמענט איז בעטראַכט געווארען ווי אַנאָנימערע פּעסטונג, וועלכע שיצט פּונם ווייטערע סאַציאַלע קאָנאָוליסיעס און רעוואַלוציעס.

און דאָ פּלייבונג - היטלערס זיג.

געוועהנליך מורא פאַר היטלערס זיג האָבען נישט די גרויסע מאַכטען אַפילו היטלער זאָל קר-מען צו אַ פּוילקאָמענט זיג, וואָס איז זעהר צוויי-פעהלעכט, וועט מיט איהם געשעהן דאָס, וואָס געשעהט מיט אַלע גרויסע און קליינע דיקטאַטאָ-רען: ער וועט זיך מווען רעכענען מיט דער ווירקליכקייט... די שטאַרקע דעמאָגאָגישע כּו-ל פאַרטיאָטישע פּראָצען וועט ער נוצען פאַר די איי-גענע נאָפּפאַלער און פּליי פּוילק וועט ער רעדען שטיל ווי אַ לעמעלע; ער וועט רעדען דאָס, וואָס מען וועט איהם אויף אַנאָנימערע שטייגער, הייסען רעדען.

דאָס טראַגיקאָמישע אין אַס דער גאַנצער דיקטאַטאָר-שפּיל איז דאָס, וואָס די פעלקער זעהען נאָר וויערע דיקטאַטאָרען ביי זיך אין דער היים, אונטער וויער אייגענעם נאַציאָנאַלען אױסען.

ווען די פערשידענע "קליינע פעלקער" זעהען די הכנעה פון זייערע העלדישע דיקטאַטאָרען, ווען זיי רעדען צו די גרויסע מאַכטען, וואָלעטען זיי זיך מיט זייערע העלדישע דיקטאַטאָרען נישט קיין קליין ביסעל אָנגעהויבען שעמהען.

אין דער היים קלאַפּען זיי מיט זייערע איי-זערע פּוּסטען און קלינגען מיט זייערע גרויסע טעמפּעראַלע שווערדען, און פאַר דער גרויסער וועלט רעדען אַס די זעלבע דיקטאַטאָרען אַזוי שטיל און העפּליך פונקט ווי די אַלעמאָדישע דיפּלאַמאַטען און פאַרלאַמענטאַרער, וועלכע זיי הייסען יאָקאבי און דאָך געהט אָן אַס די נאַציאָנאַליסטישע שפּיל אין דיקטאַטאָרען און דיקטאַטאָרען.

דער העברעאישער שרייבער... און די העבר. ליטעראטור

וועסט געוואָרען צו דער מזוזה פון אַסיר און איז געוואָרען אַ שמש ביי פאַרטייען און בעלזא-גען פאַר אַנאָנימער. זי איז פון צענטער פּעריאָנא געוואָרען, און זי פערבועמט נישט קיין פּלאַץ אין האַרצען און מען פיהלט זי קוים. פּרעג איהן מיר זעהר אַפּט: זענען אפּשר די שרייבער שולדיג? אפּשר שאַפּען זיי נישט קיין תּיכּונט זאָכען און דעריבער קענען זיי נישט צוציהען די אױסער-זאַמקייט פון אונזער עולם? מיר דאַכט אַז אַזא מיינונג איז געבויט אויף אַ טעות. אונזער ליטע-ראַטור איז אין אַלע צייטען, אפילו אין דער תקופה פון תּנ"ך, און נאָכמעהר אין דעם פּעריאָד פון תּלמוד געווען אַ בעגלייטערין פון אַ קליינעם לעבען. איהן בין זיכער, אַז די ווערטער פון די נביאים האָבען אין זייער צייט אױסגעוועהן ניי קליינגיקטען, ווייל זיי האָבען אָנגעריהרט די ענינים פון לאַנד און פאַלק, פון יענער צייט, אַזאוי איז דאָס געווען נאָך דרייסיגער אין דער צייט פון צווייטען בית המקדש, ווען דאָס לעבען איז געווען נאָך קלענער, נידערגעשלאָגענער. און אויך די ליטעראַטור פון יענער צייט איז געווען אַ סך "קליינזיגיקטער", - און דאָך זעהען מיר, אַז דווקא נאָך טויזנטער יאָהרען פון יענער צייט, וואָס האָבען דאָן אױסגעוועהן קליין, זענען זיי איצט אין אונזערע אױגען און ביי דער גאַנצער קולטור-וועלט ווי גרויסע ווערטער און די מער-שען, וואָס האָבען דאָן געשאַפּען, זעהען איצט אױס ווי ריווען, און דאָס דעמאָלטיגע צווייטע לעבען - דער קול פון זיי קלינגט דאָך נאָך איצט אַס פון איין עק וועלט ביזן צווייטען. ביז היינטגיגען טאָג זעהן זיי ביי אונז אױס ווי ניי, און איהן מיינ, אַז מיר דאַרפּען נישט זיין צופיל בעשיידען, ווייל אפילו אונזער איינציגער אױ-ישוב איז נישט קלענער ווי אין די צייטען פון עזרא. איהן גלייב אין דעם, אַז צוזאַמען מיט דער צייט וועלען וואָסען אונזערע געשעהענישען, און אונזער לעבען וועט פערנעמען אַ גרויסען טייל אין דעם אַלגעמיינליכען בעוואוסטזיין, ווייל אַס די סגולה האָט דאָס דאָזיגע לאַנד אַרױס-ראַל אַן אַדאָס פאַלק, וואָס לעבט אין איהם. דאָס איז אַס די אייגענשאַפט, אַז די אַלע קליינגיקייטען וואָסען אױס אין דער צוקונפט אין גרויסע ווערק, און אַ גרויסע זינד וועט דאָס זיין פּלייב אונז און פּלייב דער גאַנצער וועלט, ווי די זיג אונזערע אין די צייטען פון ירמיהו - אױב מו וועלען זיך אַזוי בעציהען צו אונזערע שריפט-שטעלער און וויערע שאַפּונגען און וויסענשאַפט, פאַרזייע, פילאָזאָפיע און פּובליציסטיק - אױב מיר וועלען זיך אויך וויערע אַזוי בעציהען מיט גרינגעשאַנג צו אונזערע ווערק, און מיר וועלען זיי נישט אָפּגעבען דעם געהעריגן פּלאַץ, וואָס זיי קומט פון נעכטען און פון היינט.

אחד העם האָט געזאָגט, שוין וויענדיג קראַנק, מיט די לעצטע פּוּחות: "פערלעשט נישט די ליכט און דעם פייער, אױב איהר פערלעשט דעם היי-ליגען פייער, וועט איהן פערלאָזען די יוגענד, ווארים, וואָס האָבען זיי דאָ אָהן דעם הייליגן פייער".

(ד. א. ת)

דער פערנענער חתן

פון ח. נ. ביאליק

פון דער נאַציע, אַ גרויסער טייל פון די העברעאיש-שע שרייבער זענען זיך צוגאַנגען יעדערער אין זיין פאַרטיאָן און ער בעדינט זי הייפּטוועכליך אַלס אַנאָנימער-מענטש.

ס'איז דאָ אַנאָנימער, אַז די אַלע שפּעכער פון דער ליטעראַטור זענען נישט אין דעם צענ-טער פון אונזער אויפגעבען, נאָר מן הצד; און אויב איהר געפינט, אַז אונזערע פיהרער האָבען פערלאָרען דעם צוזאַמענהאַנג מיט דער ליטעראַ-טור - וואונדערט זיך נישט, איהן רעד נישט וועגען דעם, אַז אונזער קולטור האָט גאַנציש קיין בר-זשעט. אפּשר איז דאָס גוט אַזוי, וואָס זי ליגט נישט אויפ'ן בודזשעט-טיש און איז נישט קיין קעכעס, וואָס דינט פאַר געלד. אױסערדעם דער ציהונגס-ווערען וואָס אַרבעט און געפינט צווישען אַלע ציוניסטישע פיהרער אַ זאָרג פאַר דער לי-טעראַטור אין איינער פון איהרע ענטפּעלעקונגען. ביז היינט זענען מיר נאָך נישט דערבאַנגען צום בעוואוסטזיין, אַז דווקא אין אַרױס-ישראל קענען מיר נישט אױסקומען אָהן אַ שפּראַך-אַקציעמיר. אַ שפּראַך אָהן אַנאָנימערע געניגט נישט. צו דער שפּראַך, וואָס ענטוויקעלט זיך אַליין מוז מען נאָך צוגעבען די ריכטיג פון מענטשען, וואָס גע-בען זיך מיט דעם ספּעציעל אַפּ. און דווקא אונז-זער העברעאיש לשון, וואָס איז אַ ליטעראַטור-שפּראַך, נויטיגט זיך אין דעם. אָבער קיינער טראַכט פון דעם נישט, און קיינעם איז נישט איינגעפאַלען דאָס, וואָס עס האָבען פערשטאַנען די ענישער, וואָס האָבען געגרינדעט אַ שפּראַך-אַקציעמיר אויפ'ן חשבון פון דער העגירונג. מיר האָבען אין אַרױס-ישראל ביז דריי הונ-דערט שריפטשטעלער און זשורנאַליסטען. בייהלען מיר דען זייער עקזיסטענץ אין לאַנד אַלס קאָ-לעקטיוו, וואָס דערפיהלט אַ שלוחות אין אונזער לעבען פון לאַנד? ס'איז גוט בעקאַנט, אַז פאַר קיין אַריגינעלע ביכער געפינט מען נישט קיין אַרױסגעבער און, אַז אַנאָנימערע דערבאַרעמט זיך שוין - זענען קיין קוים נישטאָ. מען פער-פלייצט דעם מאַרק מיט איבערזעצונגען; איהן בין נישט געגען זיי, אָבער ווען זיי הויבען אָן צו שטיקען דעם קוואַל - איז נישטאָ קיין האַפּנונג פאַר דערציהונג, ווייל די דערציהונג ציהט די יביקה פון יודישען מקור. וואו וועט דען אַנדערש געהמען דער לעהרער צו שפּייזען דאָס קינד און פערבינדען איהם מיטן נעכטען, אױב נישט דעם גאַנ-צען גייסטיגען אינהאַלט און מיט אונזער מאַר-גען, וואָס שטאַמט פון דער טערגאָנגענהייט? שטעלט איהן פאַר, ווען די דייטשע און רוסישע ליטעראַטור וואָלט געווען פול מיט מוסטער-האַפּטע איבערזעצונגען און זיי האָבען נישט זייערע איי-גענע אַריגינעלע שריפטשטעלער! אַזא ליטעראַטור טאָר דאָך גאָר דעם גאַמען פון ליטעראַטור אויף זיך נישט טראַגען.

די ליטעראַטור, וואָס האָט אונז בעגלייט אין אַלע לעבען, איז דווקא אין אַרױס-ישראל צוגע-צווינגען, ווען זי ווערען אַנאָנימערע-מיר-טעל, האָט זי אַרױסגענומען פון יענעם פּלאַץ, וועלכען זי האָט פערנעמען אין דעם בעוואוסטזיין

איהן וועל אָנגעהויבען מיט אַ מעשה מיט מיר אַליין. ווען כּיבין געפאַהרען צו מיינ חופה, האָט מען זיך אַרומגעוועהן, אַז דער פּוילער וואָגען מיט מחמתים האָט פערגעסען מיטצונעמען דעם חתן, ד. ה. מיר אַליין. דאָס איז נישט קיין אױס-געטראַכטע געשיכטע. כּן, הוה, און שטעלט איהן פאַר מיינ לאַגע אַלס חתן, אַז כּיבאָב בערזערסט צופיס יאָגען דעם וואָגען ביז כּיבאָב אָנגעטראַפּען אַ צווייטע פּוּרה, זיך אריינגעוועצט, אָנגעצאָגט די מחמתים און זיך אַריינגעשטופט אַזוי.

אַס דער צופאַל דערמאָנט מיר די העברע-אישע ליטעראַטור בכלל, און בעוואונדערט די אַרױס-ישראל'דיגע, וואָס איז אין דער לאַגע פון אַ "פערבועמטע חתן".

איהן בין איינער פון די, וואָס האָבען קיינ-מאָל נישט בעטראַכט דעם שריפטשטעלער, דעם קינסטלער ווי אַ חתן, וואָס איז פּויר פון אַלע מצוות. ס'ווענען פערלאָן אַזעלכע, וואָס מיינען, אַז דער קינסטלער - שרייבער - דיכטער איז יוצא מיט זיין שאַפּען, און אַז ער שטעהט העכער פון אַלע פליכטען פון "שלוש ערד" און מצוות, אַז ער איז פריי פון נאַציאָנאַלע חובות און דאַרף נאָר צעהלען "סחם" אַ מענטש. ער האָט נאָר איין רעכט צו היטען די פּריוואַטלעגעס, וואָס עס קומט איהם ווי יעדען מענטשען.

ווייט איהן נישט און קען נישט פערשטעהן ביזן היינטיגען טאָג, פאַרוואָס דער העברעאישער שריפטשטעלער און די העברעאישע ליטעראַטור און די אַלע, וואָס שאַפּען די יודישע קולטור זענען געוואָרען ווי קעבנים און ווי נישט-געבעטענע געסט אויף אַ חתונה? כּיבאָב מורא צו זאָגען די סיבה, אָבער אַס איז אַ פאַקט, אַז זינט טיאיז אויפגעקומען דער פּאַליטישער ציוניזם, איז די ליטעראַטור ווי פערשטויסען געוואָרען אין אַ זייט - פון אַהויב אידעל, און דאָן איז די ביסלעכקייט פערטריבען געוואָרען נישט נאָר פּונם צו נטר, נאָר אויך פּונם קרייז און אַס-אַס איז זי שוין אויף יענער זייט גרעניץ.

ווען נישט די ליטעראַטור וואָלטען מיר דאָך נישט דערגרייכט צו דער איינציגער ציוניסטישער אויפגעבונג - תקופה. די גאַנצע ליטעראַטור, אין פערלאָף פון 150 יאָהר איז דאָך געווען צוגריי-טונג צו אונזער רענעסאַנס תקופה. ווער עס פער-שטעהט דאָס נישט, איז אַ סימן, אַז וויינע פיס ווענען קיינמאָל נישט געשטאַנען אויפ'ן באַרג סיני פון דער העברעאישער ליטעראַטור. און אפילו די שרייבער פון דער השפּלה-צייט, וואָס מען בעטראַכט זיי אַלס נישט נאַציאָנאַלע, האָבען איצט געפיהרט און געגרייט צום איינציגן מצב, איין זאָך קען דאָך קיינער נישט לייקענען, אַז פון סמאָלענסקין און וויעטער איז די העברעאישע-שפּראַך געווען די איינציגע, וואָס האָט געליטערט דאָס פאַלק און האָט אונז געבראַכט ביזן אױס-לעבען, ווייל זי איז געווען די פיהרערין, און אויב דער פּאַליטישער ציוניזם און זיין ליטע-ראַטור זענען אַצינד געוואָרען שמשים פון דער בעוועגונג - איז דאָך דאָס די סיבה, וואָס האָט אָפּגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער ליטעראַ-טור, וואָס האָט אַנאָנימערע ווערט, וואָס טראַגט אין זיך אייביגע אידעאלען, וואָס דינט אַלס אױס-דריק פאַר אַלע פערבאַרגענע איבערלעבונגען פון דער נאַציע.

די אויפגאַבע, וואָס עס האָט צו ערפילען אונז-זער ליטעראַטור - צו ווערען אַנאָנימערע-מיר-טעל, האָט זי אַרױסגענומען פון יענעם פּלאַץ, וועלכען זי האָט פערנעמען אין דעם בעוואוסטזיין

אין ס'ווייזט אױס לייזט נאָך אייראָפּא אַלץ אויף האַרמידער-פּאַליטיק און פון האַרמידער-פאַ-ליטיקער. דער בעסטער בעווייז דערצו איז הייט-לערס נישט ערוואַרטעטער זיג אין דייטשלאַנד.

פאַר די לעצטע פאַר יאָהר האָט די גאַנצע וועלט בעוואונדערט דייטשלאַנדס געוועזענע דייטשלאַנדס געוואונדערטען נאַציאָנאַלען טעמפּעראַמענט, נאָך אַזא מפה, האָבען זיך אַלע בעוואונדערט זאָל אַ פאַלק אַזוי גיך צו זיך, און צו מעהר וועגער נאָרמאַלער אַרבייט "קומען" - איז עס נישט אַ בעווייז, אַז דאָס דייטשע פאַלק איז אין קערן געוונד? עקסטרעמיסטען פערשידענע האָבען ווידער בעדויערט: דאָס דייטשע פאַלק קען נישט מאַכען קיין רעוואַלוציעס... רעוואַלוציעס ווערען נישט געמאַכט אין דייטשלאַנד. און דאָ פּלייבונג אַזא איבערראַשונג: דאָס געוואנדטע, מירשדיגע דייטשע פאַלק, וואָס קען נישט מאַכען קיין רעוואַ-לוציעס איז דאָס פערבאַפּט געווארען פון אַזא פאַ-ליטישען הייז-קאָפּ ווי היטלער?

וואָס איז דאָס?

עס קען קיין ספק נישט זיין, אַז אייראָפּא איז אַביסעל צורודערט געווארען פון היטלערס זיג. נישט דערשראָקען, פערשטעט זיך, נאָר צו רודערען.

ס'האָט צוטרײטעלט דעם פּאַליטישען... וועלכען די אייראָפּעאישע רעאַל-פּאַליטיקער האָ-בען פאַר די לעצטע עטליכע יאָהר געפרובט אויפ-שטעלען.

דייטשלאַנד, דער דייטשער נאַציאָנאַלער טעמ-פּעראַמענט איז בעטראַכט געווארען ווי אַנאָנימערע פּעסטונג, וועלכע שיצט פּונם ווייטערע סאַציאַלע קאָנאָוליסיעס און רעוואַלוציעס.

און דאָ פּלייבונג - היטלערס זיג.

געוועהנליך מורא פאַר היטלערס זיג האָבען נישט די גרויסע מאַכטען אַפילו היטלער זאָל קר-מען צו אַ פּוילקאָמענט זיג, וואָס איז זעהר צוויי-פעהלעכט, וועט מיט איהם געשעהן דאָס, וואָס געשעהט מיט אַלע גרויסע און קליינע דיקטאַטאָ-רען: ער וועט זיך מווען רעכענען מיט דער ווירקליכקייט... די שטאַרקע דעמאָגאָגישע כּו-ל פאַרטיאָטישע פּראָצען וועט ער נוצען פאַר די איי-גענע נאָפּפאַלער און פּליי פּוילק וועט ער רעדען שטיל ווי אַ לעמעלע; ער וועט רעדען דאָס, וואָס מען וועט איהם אויף אַנאָנימערע שטייגער, הייסען רעדען.

דאָס טראַגיקאָמישע אין אַס דער גאַנצער דיקטאַטאָר-שפּיל איז דאָס, וואָס די פעלקער זעהען נאָר וויערע דיקטאַטאָרען ביי זיך אין דער היים, אונטער וויער אייגענעם נאַציאָנאַלען אױסען.

ווען די פערשידענע "קליינע פעלקער" זעהען די הכנעה פון זייערע העלדישע דיקטאַטאָרען, ווען זיי רעדען צו די גרויסע מאַכטען, וואָלעטען זיי זיך מיט זייערע העלדישע דיקטאַטאָרען נישט קיין קליין ביסעל אָנגעהויבען שעמהען.

אין דער היים קלאַפּען זיי מיט זייערע איי-זערע פּוּסטען און קלינגען מיט זייערע גרויסע טעמפּעראַלע שווערדען, און פאַר דער גרויסער וועלט רעדען אַס די זעלבע דיקטאַטאָרען אַזוי שטיל און העפּליך פונקט ווי די אַלעמאָדישע דיפּלאַמאַטען און פאַרלאַמענטאַרער, וועלכע זיי הייסען יאָקאבי און דאָך געהט אָן אַס די נאַציאָנאַליסטישע שפּיל אין דיקטאַטאָרען און דיקטאַטאָרען.

א נישט-געוואונדערט סימפּטאָם איז זיכער הייט-לערס זיג אין דייטשלאַנד. ווייל ער בעווייזט, אַז דער דיקטאַטאָר-מיקראָב איז נישט נאָך נישט אר-זאָלירט אינעם אייראָפּעאישען אַרגאַניזם, דאָך ער אַרבייט נאָך וויעטער מעשים.

אייראָפּא לייזט, ווייזט זיך אַרױס, נאָך אַלץ שטאַרק אויף האַרמידער-פּאַליטיק.

פון אַלע אומגליקען און קרבנות, וואָס די "לעצ-טע" וועלט-מלחמה האָט אונז איבערגעלאָזט, זע-נען די פּסיכישע האַרמידער-קרבנות, בלי ספק די באַראַקערעיסטשטע און טרויעריגסטע.

איהן ווייט נישט צי די פּסיכישע וויסענשאַפטען האָבען שוין אָקראַט דיאָגנאָזירט אַס די שעל-שאַק קראַנקהייט; און ס'איז נאָך מעהר ספק, צי מען האָט שוין געפונען אַ היילונג פאַר דער קראַנקהייט. אָבער יעדער פון אונז האָט אַ שטיקעל אַהונג פון דער קראַנקהייט, ווייל יעדער איינער כמעט וואָס האָט אויך וועלכען ס'איז אָפּן דורכגעמאַכט די מלחמה איז מיט גאַנצע נערוען נישט אַרױס פון איהר.

די גאַנצע וועלט לייזט אַצינד אפּשר פון אַס דער נערנען-צוטרײטלונג.

וואס די שטיינער דער צעהלען...

די עגיפט'ישע אכעאלאגיע און די יודישע געשיכטע פון מצרים

פון ל. באראדוילי

טעל פון גערעכטעניש. אין דאס איבעריגע לאזען פאר זיך. אכעאלאגיע האט ער נאך געמאכט מיט'ן לאנד, וואס בעלאגט צו די פריסטער, ד. ה. צו די טעמפלעך, יענע געדענקליכע האט ער נישט אפגעקויפט, עס איז נישט געווארען א טייל פון דער קלויניש אייגענטום און קיין פינפטעל פון גערעכטעניש האט מען נישט געדארפט אפגעבען. אויב צוזאם נאך איז דאס וויקליך פארגעקומען, האט עס געמוזט זיין א פאסירונג פון זעהר גרויסער היסטארישער בעדייטונג. דאס מיינט דאך פאקטיש, אז איינלאנד איז פארגעקומען א סאציאל-עקאנאמישע רעוואלוציע. פרייער איז דאס פאלק געווען פריי, און יעדער איינער האט געארבעט וויין אייגענע שטיקעל לאנד, ער האט געקאנט קויפן לאנד און פערקויפן, און ויין גאנצע שייכות צו דער קרוי האט זי האט געקויפט און געוואלט צינדען, און פלוצים ווערט ער א שולדן פון דעם קעניג, און קיין אייגענע לאנד האט ער מעאר נישט. דאס גאנצע לאנד בעלאגט צום קעניג. צוזאם גרויסע

אין דעם צופרידן ווינקל פון אפריקע, אין מיטן פון דער גרעסטער וואסער-וויסטעניש אויף דער ערד, שלענגעלט זיך און שטראמט דער טייך נילוס אויף א לענג פון עטליכע טויזנטער מייל, פון ביידע זייטען פון אס דעם טייך ציהט זיך א גאס פסטע פרוכטבארע לאנד, אבער נישט מער ווי עטליכע געזעהלעטע מייל פון יעדער זייט פון טייך, און אויף דעם שטאמען אין לאנדען פאסט לאנד, וועלכען מיר רופען איינער געפיטען און וועלכער ווערט איינער ביבעל אונטערפונען מצרים, איז גע- בורען געווארען איינע פון די ערשטע מענשליכע ציוויליזאציעס.

פון די אכעאלאגיע צייטען זענען דאסער טער- בליבען קברים און חורבות פון טעמפלען און פא- לאצען. די איבערליבע ווענט פון די קברים; די הילצערניש און שטיינערניש ארונות. אין וועלכע עס ליגען באוואוסטע קערפערס פון ווענט פון זי פאלאצען און טעמפלען; ריזיגע מצבות און אבע- ליסקען, און אייגענעלע שטיינער זענען. איינע פערדעקט מיט שטיינער און בילדער, וואס זענען אויף זיי אויסגעקריצט געווארען, אין די קברים געפינט מען אכט צוואנציגעוויקעלעטע ברייטע באג- דען פאפירוס, אנדערע פון פיל צעהנדליגער פוס די לענג, און ווי זענען אויך געדיכט בעדעקט מיט שריפטען און בילדער, וואס זענען אויף ווי אויס- געמאלען געווארען מיט טינט. און ווי אלע צוזא- מען גיבען אנו אים א בילד וועגען דעם ארט געפאלען וואס די פערזענליכע געפיטער האבען גע- פיהרט; וועגען דער שטופע פון קולטור, וואס זיי האבען דערגרייכט; וועגען דער קונסט, וואס זיי האבען ענטוויקעלט; וועגען ד מלחמות, וואס זיי האבען אנגעפיהרט. און וועגען די פעלקער, מיט וועלכע זיי זענען געקומען אין בעריהונג.

וואס-רשע דערצעהלען איינע אס די טויזנט- סער און טויזנטער דאקומענטען אויף שטיינער, האלץ און פאפירוס וועגען דעם, ווי צוויי די יודישע זענען נאכאל געווען פערשקלאפט אין דעם לאנד מצרים, ווי צוויי זיי האבען דאסער שווער גע- בייט, און ווי צוויי זיי האבען זיך פון דאסער בע- פרייט?

וועגען דעם דערצעהלען זיי אונז גערייטע, ביז איינע האט מען נישט געפונען קיין דאקומענט- טען, וואס זאלען געשטעטיגט זיך ביבלישע גע- שיכטע וועגען די יודישע און מצרים. אויב די יודישע זענען נאכאל געווען פערשקלאפט אין מצרים און נאכאל זיך פון דאסער ענדליך בע- פרייט, איז עס צו זיי געווען א פאסירונג פון גרוי- סער היסטארישע וויכטיגקייט, און די געשיכטע ווע- גען דעם האט זיי ווי קענט אריבער פון דור צו דור און אויף א משך פון הונדערטער דורות; אבער זיי די עגיפטער איז עס געווען א גאנץ געוועהליכער עפיוואך און נישט וויכטיג גענוג, אז עס זאל פער- צייכענען ווערען אין ווערע דאקומענטען.

אבער אויב מיר האבען נישט קיין דירעקטע אויסערייבלישע בעווייזען, וועגען די יודישע און מצרים, זענען אומדירעקטע בעווייזען פערהאלט א סך. דער גאנצער טייל פון דער ביבעל, וואס האט א שייכות מיט מצרים, איז דורכגערוינגען מיט דעם גייסט פון יענעם לאנד. דאס רוב עפיווארען, וואס ווערען דאסער דערצעהלט, זענען געווען דאסער אויף לעגענדעס, אדער אויף וויקליכע היסטארי- שע קאסטען פון יענעם לאנד.

פון חושק קענען מיר די געשיכטע פון יוספין מיט פאפירוס ווייב און מיט וואס די געשיכטע האט זיך אויסגעלאזט. אבער זעהר אנדערליכע געשיכטע געפינען מיר אין אנדערשטער באוועלע, נעשרי- בען אויף א פאפירוס. עס זענען געווען צוויי ברידער, דעם עלטערען האט מען גערופען אנפער און דעם יונגערען האט מען גערופען באטא. איינמאל, ווען אלע האבען געארבעט אין פעלד, האט מען באטאן געשיקט א היים צו ברענגען נאך זאמען א היים נאך די זאמען, פעלד. ווען ער איז געקומען א היים נאך די זאמען, האט די פרוי פון זיין עלטערען ברודער איהם געמאכט דעמוועלען פארשלאגן, וואס פאפירוס ווייב האט געמאכט יוספין, ער האט זיך אבער ענטזאגט, און אין אונדער האט זיך אנעפוס ווייב געקלאגט פאר איהר מאן, אז באטא האט זי געוואלט פער- גוואלדיגען, אנפער האט געקאפט א העק און גע- ווארפט, אז ווען באטא וועט קומען א היים פון פעלד, וועט ער איהם דערהערניגען. אבער די שטעטען, וועלכע באטא האט געפאשט, האבען איהם געווארענט וועגען דעם, אז ויין עלטערען ברודער וויל איהם טויטען, איז ער אנטלאפען. נאך דעם, ווי יוסף האט פוהר געווען פערהיט חלומות, האט נאך אידער עס איז מקוים געווא- רען, האט איהם פרעה געמאכט אלס דעם אויבער- הערשער פון לאנד מיט אכעאלאגיע צווייגער זי וועלכטערשטענער מאכט.

געפינט מען אבער איינע אויסשפרייטע אויף די מצבות און ווענט פון קברים פון העכערע רעגיר- רונגס-בעמאכטע פון עגיפטען, אין וועלכע זיי בע- ריהמען זיך, אז זיי האבען געהאט פונקט צוזאם מאכט אין דעם לאנד מצרים, ווי דאס ווערט דערצעהלט אין דער ביבעל וועגען יוספין. נאך אכעאלאגיע צייטען פאפירוס עפיוואך דערצעהלט די ביבעל וועגען יוספין: ווען דער הונגער האט זיך אנגעהויבען, האט דאס פאלק געקומען צו יוספין צו קויפן תבואה, פאר תבואה האבען זיי פריהער אוועקגעגעבען זייער געלד; דערנאך האבען זיי אוועקגעגעבען זייער פיה, און ענדליך האבען זיי פארגעשלאגען זיך אליין און זייער לאנד פאר תבואה און דאן האט יוסף אפגעקויפט דאס גאנצע לאנד אין מצרים, און עס איז געווארען דאס אייגענטום פון פרעה. און אפגעמאכט האט יוסף מיט דעם פאלק, אז דערפאר, וואס זיי וועלען בעארבעיטען די ערד, וואס געלעבט שוין נישט צו זיי, נאך צום מעניג, זאלען זיי אפגעבען דעם קעניג א מינס-

ענדערונג האט נישט געקענט דורכזעהן, אז ס'זאל נישט פערשייכענע ווערען אין די קראניקעס פון לאנד.

און צוזאם נאך איז דאס וויקליך פארגעקומען. ווען אויך נישט אין צוזאם פאסט און נישט אין צוזאם מאסטאבא (דאס גאנצע לאנד מצרים).

פאר א משך פון עטליכע הונדערט יארה איז דאס גאנצע לאנד רעגירט געווארען פון אכעאלאגיש פאלק, וואס האט אריינגעדרינגען אין לאנד און פערקאפט די מאכט. דאס פאלק איז בעוואוסט אונטער'ן נאמען די "היקסאס" (אכעאלאגיש-עגיפטער). דער קעניג וואס האט זי ענדליך פערטריבען פון לאנד, איז געווען אהמאס דער ערשטער. אין זיין קאמף מיט די היקסאס האט אהמאס נישט געקראגען די שטיצע פון די פאדאלע לארדען פון זיין לאנד, און א סך פון זיי האבען געגען איהם אפילו רע- וואלוציע, און ווען אהמאס איז ענדליך ארייס דער זיגער, האט ער פערקאפט דאס גאנצע לאנד, וואס האט צו אס די לארדען בעלאגט און איז געווארען דער אייגענטימער פון כמעט דעם גאנצען לאנד אין מצרים, און אין דעם סאציאל-עקאנאמישען לעבען פון לאנד איז דאן וויקליך פארגעקומען א גרויסע ענדערונג. דאס לאנד פון די טעמפלען, אדער פריסטער, איז נישט פערקאפט געווארען און זיי האבען אלע מאל געהאט א סך פריוילעגיעס. די פראמיניענטע פיהרר אין דער גאנצער עגיפט- טישער געשיכטע איז געווען דער קעניג יעמסס דער ערשטער, וועלכער ווערט פון דאס רוב עגיפט- סאלאנען בעמאכט אלס דער פרעה וואס האט פער-

אלטער אדעסער פאלקלאר

פון ד"ר נחום סלושק

אין אלס קינד אלץ געהערט ווי אנאריי-ישראל- יד אדער יודענע דערצעהלט, אז ער האט מיט זיינע אויגען געזעהן ווי לויט ווייב שטעהט ביים ים-המלח ווי א סטאטוע פון זאלץ, וואס ווערט צו- גאנגען ביי דער זון און איבער נאכט ווערט זי וואלד-פיהרר אריק אויסגעשטעלט; וויפיל מאל האב איך געזעהן ווי צוויי די משולחים האבען פערקויפט וואס פון ארץ-ישראל (א פלאץ, וואס ווערט דערמאנט ביי דער מעשה פון נחל אן (נחל) אלס א סגולה צו קינדער האבען; איהם האט מען געקאפט א יודען פון ארץ-ישראל, ווי ער האט גע- גראבען ווייסע ערד ביי לאנדשטראם (ביים ים) און האט עס פערקויפט אלס ארץ-ישראל-ערד, פו סגולה פאר א ברומן, ער זאל נישט דארטען זיך צוויי שטארק קייקלען בלגול מחילות, בעת משיח וועט קומען, און אויך א כפרה פאר די יונג צוויי ווי עס שטעהט געשריבען, "וכפר אדמתו עמו". אבער מער פון אלע האבען אומגעזעהן דעם כח הדמיון פון די יאסען די ספרדישע משולחים, אדער סתם שווארצער, וועלכע זענען פארגעקומען פון ארץ-ישראל, מיט זייערע מוזה-פאנימער און וועסטען, און זייערע פארברענגען כאלאסן און טור- באנען, און זייער ספרדישע אויסשפראך אין לשון קודש, האבען זיי אויסגעזעהן ווי עפעס מענטשן פון אגאנדרע וועלט, אפשר טאקע ווי די אמאליגע בני ישראל אליין, בעדויערט האט זען נאך דאס, וואס זיי האבען געפעהן נישט פערשטאנען קיין יודיש ווארט, און איינפאכע יודען איז פשוט געווען איהר מעגליך זיך מיט צו צווייגענענדיקען. אפילו רב- סיס אדער כאכיליס, וואס כמעט אלע אדערטער יודען האבען פערשטאנען, האבען זיי אריינגע- פערשטאנען...

און בעוואונדער לידעל איז אין פאלק פערשטא- געווארען וועגען א טויזענדיגער פאסירונג מיט צוזאם ארץ-ישראל-יוד, וועלכער רעדט העברעאיש מיט'ן קאזאק אויפן ספרדישען אופן. דער קאזאק ענטפערט איהם אויף קאזאקישען לשון און מיט זיין קאזאקער נאנאקע. דאס ליד שטעלט פאר ווי אנאריי-ישראל-יוד, א פרענק, דער "נחל", אז ער האט בעגעגענט א קאזאק אויפן וועג:

אני הלכתי בדרך
וראיתי שם איש חזק, (לייפנס כאזאק)
ושמו קאזאק
ובידו קאנטשאק.
אמר לי: דאך גראשי (ניב געלד),
כן, עני עני ורש.
אמר לי: קאק סי ווראש (ריישיש: ווראש - זאגסט א ליגען!).
אמרתי לו: אני עני ודל.
אמר לי: קאק די דאל (דאל - געגעבען).
עד שהכח בקאנטשאק שבידו ויצא דם,
אז צעקתי: דם, דם (בלוט), אבער אין רוסיש:
אין וועל געבען).

אמר לי: ס'זאל סקאזשי (צוויי נאג).
אזא מעשה שיינט צו זיין קינדען געבן ווי-
ליל נאחיווער אז נאכטערען הומאד שטעטען איי-
איהר. דאס איז אכעאלאגיש שטיק פאלקלאר גענימען
פון אכעאלאגיש, וואס וועט שוין מער נישט צוריק-
קומען. נאך אכעאלאגיש וועט מען דאס נישט נער-
שטעהן, ווי צום ביישפיל עס ווערט שוין איינע
וועג פערשטאנען דאס יודיש-מאלאריש לי: "אברהם אבינו... מאי כאטא פאסטראמי".
דעריבער איז טאקע דאס איבערצולאזען א
נאכדאס פון א וועלט, וועלכע איז האב נאך
געטראפען און וועלכע געהט אונטער איינגע-
אין די לעצטע יארהרען. נאך אלעמען, איז א
אלץ, וואס איז אלס, צוויי אומבעדייטענע, און
נישט אלץ, וואס איז צוויי. צוויי אינטערעסאנט.

דער אנטאגאניזם צווישען די יודישע מאסען
אין די "בראדער" (די "מאדערנע") האט אין א
געוויסער מאס געפונען זיין אויסדרוק אין פאלק-
לאר, וועלכע שפילעט זעהר גוט אס דעם בעפל-
פון פאלק. א גרויסער טייל פון דאס פאלק-
ליטעראטור איז כמעט ווי נישט געקאנט. איך
אליין האב שוין א סך פערגעסען פון די וויצען
און לידער, וואס זענען געווען אין אומגאנג צו-
שען דער יוגענד און מיינע קינדער-יארהרען, ספע-
ציעל אס גרויסען אויף פון דער פאלשטאם אר-
גאאוסקאא גאס, וועלכע האט געדינט אלס א-
אבער-גאנג-עסאפ פון אלטער יודישקייט צום נא-
ציאנאליזם.

אבער איינע פון זיי געדענק איך און עס
איז דאזי זיי זאלען נישט איינגאנצען פערגעסען
ווערען, ווייל זיי טראגען אויף זיך דעם שטעמפל
פון עכטער פאלקס-דיכטונג און בעזייכענען טע-
ציעל דאס גרויסען יודיש, וועלכע איז ענדליך
צום בעסאראבער און וואהליבער, האט אבער אויס-
גענומען אין דער אויסשפראך פריהער גאליצישע
און שפעטער אויף ליטווישע אויסדרוקען. זיי שטא-
מען פון א צייט, ווען ריטש און נישט ריטש
האט נאך געהערשט צווישען די מאסען.

אס איז א ביישפיל פון אכעאלאגישער סא-
טירע, דער זינגער לאזט פון די בראדער, וועלכע
שטאלצירען צוויי איבער די מאסען, צו ווי פאלד
א בראדער מוז ער זיין א בראדער מענטש:

הערין קאמער אדער.
וואס זענט איהר פאר א לאפען? (לייטען).
ווי זענען בראדער לאט,
מיר זענען פון בראדער געקומען
זענען מיר בראדער לאט.

פיל איינערשטענער איז א סאטיריש ליד,
וואס שפאט אפ פון די בראדער משפילען, צווישען
זיי רבנישע קינדער און געוועזענע לומדים, אבער
אפיקורסים. עס איז דאס אויסשפראך צו מאכען
אויף דעם פאלקס-ליטעראטור.

אויף פאסטשילע
גרין און בלאה (בלוי),
אין וועל איין דעריצילען
פונם בראדער רב.
דער בראדער רב
האט געהאט א ווהן,
האט ער געזעסען
פונטש מיט הוהן,
פונטש מיט הוהן,
האט ער געזעסען,
דאזונאן און בענען
האט ער פערברעטען.

אלס ביישפיל פון אדעסער פאלקלאר, וועל איך
אויך דערמאנען איינע אנדערע לידער, וועלכע
מען האט געוואנען אין יענע אלטע צייטען, איינע
פון זיי שטאמט פון אדעס, איז אבער שוין ערגעץ
פערענעמליכע געווארען.

אויפן הויכען בארג
אין די גרינע סאלען,
שטעהן צוויי רייטשען,
מיט לאנגע בייטשען,
הויכע מענער זענען ווי,
לאנגע קליידער טראגען זיי,
אבינו מלך,

דאס הארץ איז מיר פערהליך.
דער בעוונדער סוף רייטש און דער סטיל
צייגט אויף דעם אדעסער מקור פון דאס ליד.

די ארץ-ישראל-משולחים, וועלכע פלעגן צו-
ראפאקומען אין יענע צייטען, האבען אלע מאל גע-
מאכט א שטארקע איינדרוק אויף די יודישע מא-
סען, דער גרויס פון ארץ אכעאלאגיש און די וואונדער-
בארע מעשיות אבער דעם ווייטען לאנד האבען
געשאפען פערשידענע פאנטאזיעס. וויפיל מאל האב

שקלאפט די יודען ביי זיך אין לאנד.
אנגעהויבען זיין קארירערע האט ער דערמיט,
וואס ער האט ארויסגעגעזען וויין עלטערען בר-
דער, דעם געזעהליכען קריינפרינץ פון לאנד איז
צוויי פערקאפט דעם טראן, פארגעקומען איז עס
אין יאהר 1292 פאר דער קריסטליכער צייט-
רעכענונג.

רעמסס דער צווייטער איז און צווייפאל גע-
ווען א מערקווידיגע פערזאן מיט גרויסע שרונות
און גרויסע מעלות. ער איז געווען פון הויכען וואוקס
און זעהר א פיל שעהנער און העלדישער מאן. אין א
קריטישען מאמענט איז ער געווען אומדערשרא-
קען און ארויסגעצייגט איבערנאטירליכע העלדיש-
קייט. ער האט געלעבט איבער 90 יאהר און 67
יאהר איז ער געזעסען אויף א טראן. אין זיין פאלאץ
האט ער געהאט א גאנצען הארעם מיט ווייבער,
און צוויי פון זיינע ווייבער זענען געווען זיינע
אייגענע שוועסטער, און דערפאר וויל ער האט גע-
האט צוויי פיל ווייבער, האט ער אויך געהאט א
סך קינדער. עס איז דא א צעטעל פון איבער הונ-
דערט יאהר און איבער פופציג טעכטער, וואס זיינע
ווייבער האבען איהם געבארען. צוויי פון זיינע טעכ-
טער האט ער דערנאך אריינגענומען צו זיך אין
הארעם אלס ווייבער פאר זיך.

צוויי ווי ער האט געלעבט זעהר לאנג, האבען
זיינע יאהר אנגעהויבען שטארבען פאר איהם. 12
יאהר זיינע זענען געשטארבען פאר זיין לעבען;
און ווען ער איז געשטארבען, האט דעם טראן אר-
בערגענומען זיין 13-טער זון וואס מערענפאט, וועלכער
ווערט פון די מאדערנע עגיפטאלאגען בעמאכט
אלס דער פרעה פון יציאת מצרים. די מומיע
פון רעמסס דעם צווייטען געפינט זיך אין קאזאירא
מוזעאום.

מיט אס דעם רעמסס'ן איז פארגעקומען צוזאם
עפיוואך:

ער האט געפיהרט געגען די הייטישען (חיתים)
א ריזיגע צאמל צוטיילט אין דריי דיוויזיעס. ער
אליין איז געגאנגען פאראויס מיט איין דיוויזיע,
און די איבעריגע צוויי זענען געגאנגען ווייט פון
הינטען. קומענדיג האט ער זיך אפ-
געשטעלט אין א לאנדע ביים ברעג פון טייך ארא-
טעס, און האט נישט געוואוסט, אז אויף יעדער זייט
טייך האט זיך געהאלטען די גאנצע ארמיי פון די
היטישען, און פלוצים, אין א מאמענט, ווער ער האט
עס וועגנער פון אלץ ערווארט, זענען די הייטישען
אריבער דעם טייך און זענען בעפאלען זיין דיוויזיע
און געמאכט אן חורבן פון איהר. און אין סאמע
קריטישען מאמענט און רעמסס איבערשפרינגען,
האט זיך ארוםגערינגעלט מיט א הייפעלע סאלדאטען
און אפצירען, וואס האבען זיך געפונען זענען
איהם און זיך א ווארף געטון אויף יענעם טייל
פון שווארץ, וואס איז געווען צווישען איהם און דעם
טייך. און א ווארף געטון האט ער זיך מיט צווא
אויפגעט און צוזאם קראפט, אז די ריזיגע פון שווא
זענען געפאלען, און זיינע שוואים האבען זיך א
ווארף געטון צום טייך, כדי איהם אריבערשווימען.
און דאן זענען און טייך דערטרונגען געווארען א
סך סאלדאטען, פערד און רייט-וואגענס פון די
חיתים. רעמסס האט דערוויל אנגעהאלטען די
שלאכט ביז די איבעריגע דיוויזיעס זענען אנגעק-
מען, און ער האט געוואונען די שלאכט.

אס איז דער שלאכט האבען מיר צוויי איינע-
רעסאנסע עלעמענטען, דער עלעמענט פון נס:
רעמסס איז געווען אין א פערזענליכע לאנד
און געהאלטען אין פערזענליכע ווערען; אבער נאך
דעם, ווי ער האט זיך געווענדעט מיט א תפילה
צו זיין גאט, האט ער די שלאכט געלעבען געווא-
נען. און דעם עלעמענט פון טוישקען זיך: דער שווא
מיט זיינע פערד און רייט-וואגענס איז דערטרונ-
גען געווארען אין טייך.

עס איז זעהר מעגליך, אז אס די געשיכטע
וועגען אס דער שלאכט זיינער ביים ברעג פון
טייך אראטעס אין טייערען האט געדינט אלס בא-
זיס פאר דער געשיכטע וועגען דעם, ווי צוויי פרעה
עס איז ארמיי איז דערטרונגען געווארען אין ים-
סוף, ווען ער האט זיך געקאנט נאך די יודען.
די ביבעל דערצעהלט, אז ווען די יודען זענען
געווען פערשקלאפט אין מצרים, האבען זיי דאס
געבויט די צוויי שפיכלער-שטעט פילום און רעמסס
און א דערביי האבען זיי זעהר שווער געארבעט
אז רעמס דער צווייטער איז געווען דער פרעה,
אונטער וועמען די יודען זענען געווען פערשקלאפט
אין מצרים, און איינערשטענע געווארען הויפט-
וועגליך אויף א כראנאלאגישען שטייגער. עס איז
אבער מערקווידיג, וואס גראד ער האט געבויט
מעהר פאלאצען, טעמפלען, הייזער, פסטויענען און
שפיכלערס ווי יעדער אנדער קעניג אין דער עגיפט-
טישער געשיכטע. צוזאם גראדענען אריינס האט
נישט געקענט דורכגעפיהרט ווערען און דער הילף
פון צווייטע פאלקער און בעדווינישע שבטים,
וואס האבען פערבלאנדזשען קיין גושן. און עס
איז גאנץ מעגליך, אז איינער פון אס די בעדוא-
ער שבטים זענען געווען די יודען.

אין דעם לאנד, וואס ווערט איינע אנדערקענט
אלס דער ביבלישער גושן, נישט ווייט פון דעם
סוועץ-קאנאל, האט אכעאלאגישען די רואנישע
פון א גאנצער שטאט, וואס איז געשטאנען פון
א בעוונדער מין הייזער, די צימערען האבען נישט
געהאט קיין טירען און פענסטער, און דער אריי-
גאנג איז געווען נאך דורכ'ן דאך. דאס זענען נישט
געווען קיין הייזער צום וואוינען, נאך שפיכלערס
פאר תבואה און אנדערע פראוויאנטען. דער פלאץ
איז דערקענט געווארען אלס דער עגיפטישער "פא-
צאוס", ד. ה. דאס הויז פון דעם גאט "אס",
און די עגיפטאלאגען צווייפלען נישט, אז דאס
איז די עגיפטישע "שפיכלער-שטאט פילום". דער
נאמען פון פלאץ, דער אופן, זיי צוויי עס
איז געבויט געווארען און דער צווייטע וועלכע
עס איז געבויט געווארען (שפיכלער), ווי עס איז
אנגעגעבען געווארען אין דער ביבעל, פאלט צוזא-
מען מיט די ירושלימאס פון די ארכעאלאגישע
אויסגראבענגען.

צו דער נידריגסטער מדרגה

א וואונדערליכע מעשה, ארויס-גענומען פון חסידישע ספרים

פון יוסף מארגאשעס

אויסגעפירט. וויין פרייטאג, דעם שטענדיגן טאג, האט געקויפט א נייע קארעטע, מיט א פאר טייטש-רע פערד און זי זענען אונטערגעפארן אין וויי-טע לענדער און גרויסע שטעט.

דאס האבן זיי אנגעהויבן צו פיהרן א פרייען לעבן. זיי האבן געקענט און געטראכט פון אלערליי מאכליכע ומשקאות. וואס איז נאך דא אויף דער וועלט, אפילו טרעפן זיך אויך זיי האבן באקומען אלע געמישטע און פערדא-בעדע תאוות, וואס זייער הארץ האט נאך געגלויבט. עס איז אזוי ווייט געקומען, דאס די וועלט איז דערפון געווארן געווארן. עס איז אוממעגלעך גע-ווארן א גרויסער טומעל, אז דער בעריהמער גרויסער און איבער-בעהמער, צווישן יסוד עולם, איז שטארק קאלע געווארן, און ער איז אויס לתרבות רעה, רחמנא לאלן.

און אז ער איז אין עטליכע חדשים שפעטער צוריק אהינגעקומען, האט דאס פריהער גרוי-טע פארהערט צו איהם אינגאנצן אויסגעווערן, מענשען זענען פון איהם ענטלאפען און קינדער.

אין די ארבייטער ראיאנען איז געווארן פאר-פולער דער נאמען ארויסגעווערן רוישיגע ענטזיקונג וואס האט זיך געשאפען דאס מיט איהרע אנטרע-ליגענע אויפטויטען.

און איהר נייע פאנטאזיע, דער אויסשטאנד האט יעדעס מאל ארויסגעווערן רוישיגע ענטזיקונג ביי דער ארבייטער אוידיטאריע. אט די קליינע גאלדענע-הויזער, האבן די ארבייטער גערופען נישט אנדערש, ווי "אונזער אקטריסע", ווייל אין קינעמס שפילן איז נישט גע-ווען אזוי פיל אמת און אויפריכטיגקייט וויפיל אין איהרען.

א געוועזענע אייגענטימערין פון א גרויסען גוט און נייטער ווילא, איז זי אין די רעוואלוציע יאהרן דורכגעגאנגען דורך אלעס. זי האט אמאל געצויבער איהרע געטע מיט איהר שטים און גראציע. האט זי געשלאסען אויסצוגעבן איהרע פעהליגקייטען אויף צו פערדינען ברויט און נישט שטארבען פון הונגערי. זי האט זיך אבער אראפ-געלאזט ביי צום טויער פון דער אקטאר-הויזע און פאר צוויי-דריי רובל געוואנען אין די ביר-שענקען, אפגעשטענדיג שעה'ן און פערשפאנענעם קארדיאל, ווייל זי האט נישט געהאט קיין גאר-דערפאר.

און זי האט נישט געקענט בעשיצען איהר זעלבסטוויידיגע צווישען דעם הונגעריגן עולם מענ-שען, וועלכע ס'איז געווען לחלושי אלבאניס ווי אזוי צו פערדינען ברויט. זי איז געקומען צו אונ-מב, ווען פערדינענדיג צוויי מיט א האלבען קער-בעל איבער דער וואך שעהמט זיך צו בעווייזן פאר בעקאנטע, מען געהט נישט ארויס אויף דער גאס, כדי נישט דורכגעווערן געבען די געשעקט-געשעפטען מיט זייערע פרען אויסגעשטעלטע ביל-קעס.

אין דער לעצטער צייט, האט זי נישט געהאט קיין פודער. זיך פלינענדיג פאר בושה האט זי בענוצט אנטאשט פודער - צייהן-פראשעק, ווי האט נישט געהאט קיין מעגליכקייט אונטערגעבן ווא-שען איהר גרעס, האט זי, פערשליסענדיג די טיר, אללין געוואשען אין דער יו-שיסעל, און אז ס'איז איהר פערבליבען נאך איהר העמד, האט זי געמאכט אויף גיין איבערמאכען דאס קישען צייעלע אויף א העמד. בעשיינענדיג די ווינקלען און מאכענדיג א לעכעל פאר'ן קאפ.

אבער צייהן-פראשעק אנשטאט פודער, - דאס האט זי געפלייגט מעהר ווי הונגער, מעהר ווי דאס נישט האבן קיין וועג. זי האט אללין נישט גע-וואוסט פארוואס.

בשעת זי/לעגט איהר זאגען, אז דאס אלטע לעבען וועט זיך נישט אומקעהרן, אז מ'זאגט זיך צופאסען צום נייעם, האט זי אנגעכאפט א יערעק. - נייך בעסער דער טויט!

וואס קען זיין פאר א טעם אין א געזען, וואו מ'זאגט נישט שטארקענסט צאטער-עלעגיסע, נישט די פיינע פרייע-הענטעלעך, גע-כאליקטע אין משך פון יאהר-הונדערטער? און פלוצים אבאמאדעווארטעטער שטייט דאס לעבען איז געווארן דערפונקלעך: עס האט זיך ביי איהר א יאווע געטון וועג, פודער און אפילו פערפירט.

עפעס א שווארצער האריגער מענטש האט איהר געשטעלט א פאנטאזיע, אנטוויפן עס, דער אויפ-שטאנדיג, און פון דעמאלט אן האט דאס מול צו איהר געטון א שטייכעל.

זי האט אללין נישט געוואוסט, פארוואס איהר שפיל רופט ארויס אזא ענטזיקונג. זי האט גע-שפילט אזוי איינפאך און גאווה, ווי זי האט גע-נאך יעדעס מאל ווען זי האט זיך בעווייזן, איז דער זאל ווי פערבליבער געווארן פון דער-הארטונג

האט מעהר נישט געוואלט קוקען אין זיין טמא פנים אריין, נפערט צו הערען פון זיין טמא מויל ברכות און הבטחות.

דעמאלט זענען פאר איהם אויך פערשטאפט געווארען זיינע אלע קוואלען פון הכנסות. וואס אמאל איז ער ערגער און ערגער גע-ווארען.

עס איז געקומען אזוי ווייט, אז ער איז גע-ווארען אינגאנצען א טמא ומטומא און ער האט עפענטליך עובר געווען אויף אלע עבירות, וואס זענען נאך פערהאן אויף דער וועלט, רחמנא לאלן. אזוי האט ער זיך געפיהרט א לאנגע צייט, מיט פל מיני תאוות רעות, און ער האט פערהאל-טאציענע דאס גאנצע געלד, וואס ער האט גע-האט אנגעצומעלט פון פריהער.

קיין פרייע געלדער האט ער מעהר נישט געקריגען און אזויזוי אפילו א ברוינעס מיט קווע-לעניג וואסער קען מען אויך אויסשעפען, אז עס זאל אין איהר גאר נישט בלייבען. אזוי איז דאס אויך געשעהן מיט איהם. ער איז פערבליבען, ווי מען זאגט, "בקי". גאר און וועלכען עס איז "סר-קעל פערמגען.

אזוי איז ער איינגעל געווען פערטראכט אין זיינע געדאנקען, וואו ער קען בעקומען נייע געלדער קוואלען, וועלכע ער האט איצט אזוי שטארק ביר-טיג געדארפט האבען. ערשטענס, פאר זיך אללין צו קענען ערפילן זיינע אויסגעלאפענע תאוות, און אויך פאר זיין ווייב און קינדער.

פונקט ווען ער האט וועגען דעם געקלערט, איז אריינגעקומען זיין "פריינד", וועמען ער האט

אפער איז עס געווען דערפאר, ווייל זי האט איבערגעגעבן איהרע שטימונגען נישט מיט ווער-טער נאך מיט בעוועגונגען.

אפער האט זיך דער איינדרוק פערקערטערט צוליב דעם, וואס די קליינע פרוי האט פערמאכט א צאטען שוואכען קערפער. אומשוולדיגע זיגען פון א קינד און אומאמגעווענהליכער ריהרענדער אמת אין זי. מעגליך - אלעס צוזאמען, אבער די ווירקונג פון איהר שפיל איז געווען אויסער-געווענהליך.

אזוי אנשטעקען מיט'ן געפיהל דעם צושיינער קען נאך דער, וואס לעבט אללין איבער טיף דאס, וואס ער שטעלט פאר.

דער ארבייטער-עולם איז עמפונדיג צום אמת. ער קלענשט מילד און לאזט אפילו דארט, וואו ס'איז גאר נישט געלונגען, אויף דערויף אין עס דאך. סעצע. דאס אלעס קומט דאך נישט פאר אויף א רעכטען אמת. "זי שטארקט זיך דאך פון אונזער-וועגען..." און דערפער לאזט מען קיינ-מאל נישט אהן קיין ישר בוח, אפילו דעם ערגסטען אקטאר.

דערפאר אבער דערקענען זיי באלד דעם, וואס גיט דאס אמת-רעכטע. און די אפלאדיגעמענטען קלינגען גאר אנדערש.

אין זאל האט אלעמען ד יפראגע אינטערע-סירט: ווי אזוי וועט די קליינע פרוי בעווייזן דורך טאנץ אפאישטאנד?

עפעס דארף מען דאך צוליב דעם א מאסע. ווי אזוי וועט זי עס בעווייזן אללין?

מחנה האט געוויזן צום ערשטען עטליכע בר-מערען, זעהר שלעכטע. אבער דער עולם האט גע-פונען פאר נויטיג יעדען צו בעשענען מיט אן-אפלאז, צי מיט געלעכטער.

דער פארהאנג איז געפאלען, דער אדמיניס-טראטאר איז ארויסגעקומען און דערקלערט, אויף וואס אלע האבן שוין לאנג אומגעוואלדיג געווארט: - אגנא ריינהארט וועט אויספיהרען איהר נייעם נומער.

אלעס איז שטיל געבליבען. באלד האבן זיך געלאזט הערען פערטוישטע מוויקלעכען ווי מ'ד-מערדיג פון ווייט, פון הינטער דיקע פינטערע ווענט. דאס פארהאנג האט זיך אויסגעהויבען, און שווארץ, דאס ווינקעל פון דער וואנט. גרויסער שטיין, א בונט שטרוי אויפ'ן פאל, א קליין פענטערל מיט דראפטעס. אין צווייטען ווינקעל א באלעמען בע-דעקט מיט רוישען געוואנט, אויפ'ן באלעמען א היילענדיגער צלם און א צוואנגענעלייט.

אלעמענט אויבען זענען געווען געווענדט צו דער אפגער טורמע-סיר מיט די שטיינערנע טרעפ-אויפער.

וואס וועט קומען פון דארטען?

די מוויק האט געגעבען אפאפערסענעס א-קארד און אין דעם מאמענט האט זיך אראפגעקוי-לערט, ווי געווארען דורך די ברוטאלע הענד פונם תליון, א שוואכער פרויען-קערפער.

דער זאל האט א ציטער געטון, גאנצליכען ווי טויט. דאס איז זי. איהר קליינער קערפער, צוזאמען-געשמוצען איז געלעגען היילטלאז אויפ'ן דיל. מען האט נאך געוועהן איהר מאגערע פלייבע און די צושטענע גאלדענע האר. דעריבער האט זי פאר-מיליך אויסגעהויבען דעם קאפ און שטענענדיג אויף די קניע, מיט קינדערשען שרעק בעטראכט די טורמע, דאס שטרוי, דאס פענטערל.

איהר פנים איז געווען ווי דאס פנים פון א קינד, ביי וועלכען די טרעהערען שטעהען נאך א דעם איבערגעלעבענע וועהנטאג, אבער די אויס-קאמקייט איז שוין פערקאפט פון דעם נייעם אָוים. זי האט אלעדיג בערייגען. דער בעוואוסטזיג

געהאט צו פערדאנקען זיין איינציגע לאבע, און ווען זיי האבן צווישען זיך גערעדט וועגען די אזוי שטארק נויטיגע געלד-קוואלען, האט איהם דער "פריינד" דערמאנט אן זיינע פריהערע פריד-מע יאהרען, ווען ער האט געלערנט ד יסודות התורה און די חכמת הקבלה, אז עס איז פערהא-נען אזא שם, וואס האט אין זיך די סגולה, דאס ווען מען איז איהם מכון מיט געוויסע כוונות, וואס ליגען אין איהם, דעמאלט או מען קוקט אויף א מענשען אדער אגאנצער לעבעדיגע בעשעפעניש קען מען זי טויטען אין איין איינציגער רגע, און וועלכע עס איז נאך אנדערע אפגערעכענע-גען.

אז דו האסט אזא גרויסען פערמגען ביי דיר אין האנד - דארפסטו דיר וועגען געלד נאך נישט געזאגט, - דארפסטו דיר וועגען וואס איך וועל דיר ראטען... דו דארפטו דיר אונטערגעבען אויף די וועגען און ווען דו וועסט זעהן אז עס פארהרט, אדער געהט, א מענטש, וועגען וועמען דו קענסט אז ער האט מיט זיך א סך געלד, דעמאלט... מכוון זיין דעם שם און דעריבער אויף איהם א קוק טון. ער וועט תיכף אגידעראפאלען א טויטער. דו וועסט נאך האבען די קליינע מיה איהם צו בעווייזן די קעשענעס און דאס געפונענע געלד צו דיר צוגעמען.

דער מענטש, וועלכער איז אמאל געווען דער "צדיק יסוד עולם", איז איצט שוין געווארען אזוי טיף געוואקסן, אז ער האט שוין גאר קיין אגאנצ-דוגם נישט געמאכט, נאך ער איז באלד איינגע-גען אויף זיין "פריינד", עצה, צו ווערען א רוצח און א גול, אבי ער זאל נאך קענען בעקומען גע-נג געלד וינע תאוות רעות צו ערפילען.

די שווישפילערין / ערצהלונג / פ. ראמאנא

פון איהר לאגע שניידט דורך איהר מארק. זי ש פריינט אויף איהר און ווארפט זיך צו דער טיר. זי איז אגנעלענט אויף דער קליינעקע און בייסט זיך די פינגער. נישטא פאר איהר קיין צושיינער. זי איז אללין אין קאמף מיט דער פאטאלער טיר.

אין געדאנק בעהערשט דעם עולם: זיך א ווארף טון מיט אמאל, אלע, צו דער טיר... זי וועט נישט אויסהאלטען... און אז מען וועט דאר-פען וועט מען די וואנט צוברעכען.

פלוצים האט עפעס א ציטער געטון. פנים פון דער געפיינטער פרוי: איהר בליק פאלט אויפ'ן באלעמען, אויפ'ן קרייץ. אט דער "צדיק" שטאט איז דער טימבאל פון איהר בלוט. וואס וועט פערקאסען ווערען מארגען, אפער ביי היינט. איהרע אויגען זענען פול מיט שרעק. דער שרעק געהט איבער אין רעליגיעזען עקסטאז. זי גיט זיך אונטער, מיט אויסגעשטרעקטע ארעמעס, אויף די קניע קריכט זי צום באלעמען. אדער פלוצים הויפט זי אויף דעם עפעס א געדאנק וואלט דאס אומגעריכט אויס-געבליבען. זי הויפט זיך אויף, געהט צו צום באד-לעמער, בעטראכט מיט קינדענישן ניגור, דעם צלם דאס עוואגעלייט. געמחט זי איז די הענד, כוס א פיהר מיט דער האנד איבער'ן שטערן, ווי זיך בעפריינענדיג פון א היפאוק.

מען הערט דאס איינגעהאלטענע אטעמען פון הונדערטער צושיינער פרוי. שטיל, שטיל, פלוצים שטרענגט זי זיך אן, עפעס פערנעהמט זי א קלאנג, זי איז איינגעגען אויפגעצייטערט. מיט'ן צלם אין דער האנד נאך ווארפט זי זיך צום צלם. די קלאנג גען הינטער דער סעצע ווערען אלץ העפטאגער. מען הערט דעם טראט פון הונדערטער פיס. רע וואלוציע...

"נצחון!" אגאנצערמגעשליכע פריד כאפט זי ארום, בע שטראהלט איהר פנים, ס'שטראהלט פון די אויגען, פנים קערפערס בעוועגונג.

די קליינע פרוי איז אויסגעוואקסען. אגאנצ-דערע, זי צוברעכט דעם צלם איבער דער קניע, צוטרעט איהם מיט די פיס, זי כאפט דעם "צדיק" צווישן פונדעק פון באלעמען, און מיט א רוישען נצחון-פאון ווארפט זי זיך אקעגען צו יענע, וואס קומט בעפריינען.

אין זאל קלאפט מען מיט די בענקלעך, מידעס די ארטיסטישן נאכאמאל און נאכאמאל. און זי - וידער שוין די היילפלאזע קליינע פרוי, - ביי דעם רויט מיט איהר היילפלאזען קינדערשען בליק, בויגט זיך און גרייט מיט א ליכטיגען שטייכעל.

דער ספעקטאקל איז געענדיגט. און דער גארדעראפער וואסט זי מיט א וואסע זיך אפ דאס פנים. זי פערשליכט דאס רענעלע, און בע, בע, צעהן רובעל - געהט זי אהיים... אין איהר זימער, א גרויס אלט-מאדיש בעט. צוויי פארטרעטען פון עלטער-וויידעס אין געווענלישע מונדירען. ביי דער וואנט א טיש מיט א קאווע-מאשיןדעל. איצט האט זי שוין ברויט, קאוויאר, טרינגט קאווע מיט מילך. שוין שפעט... זי טוט זיך אויס און שטענדיג.

דיג אויפ'ן קליינעל פאר'ן בעט, אין הוילען העמד, בארוועט. טוה זי לאנג און הייט תפילה צום צלם, וואס הענגט צוקאפענס. זי בוקט זיך ביי צו דער ערד און בלייבט לאנג ליגען א צוואנגענעקוילערישע.

זי בעט גאט ער זאל, אויב מעגליך, פערשטעהן און איהר מוחל זיין, ווייל דאס איינגאנצען נאך פאר דער ביהנע. אבער זי איז איהם ווי יער געטריי מיט'ן גאנצען הארצען.

אין... נוצען צייהן-פראשעק פאר פודער, קען זי נישט.

— מיין גאט, איה קען נישט, איה קען נישט! יידיש: מ. אלטמאן

דער הונדס-הומאר

זאמלונג פון שטעלען

דער הונדס-הומאר

ערהרליך און אנשטענדיג

פריי גאלד האט אליין נישט געטראט וויגן
איהר קינד. איין דאקטאר נאכ'ן אנדערען, האט
דאס איהר פערבאטן.
איז זי געגאנגען און אנגעטראט אין א צייטונג.
אז זי זוכט אים.
"בלויז עהרליכע און אנשטענדיגע פרויען זאלן
לען זיך מעלדען", האט זי געשריבען.

אויף דעם אנאנס האבען זיך אפגערופען דריי
עהרליכע און אנשטענדיגע פרויען.
די ערשטע איז געווען נאך גאר א יונגערע.
מיט א פאר פרויע, אומשולדיגע אויגען.
פריי גאלד האט זי אומגעקוקט פון אלע זיי-
טען, און ביי איהר געפרעגט:
— וואו איז אייער מאן?
— ווייסט איהר די קאלירע! — האט דאס
ינגע ווייבעל געענטפערט.
— ס'איז איהר גארנישט? —
דאס ווייבעל האט געענטפערט, אז פון אנהויב
ס'הייסט גלייך ווי ער איז פון איהר אוועק, האט
דאס איהר געזאגט.
— ווי לאנג איז דען, אז ער איז פון אייך
אוועק?
— צוויי יאָהר, — האט דאס ווייבעל געענט-
פערט.

פריי גאלד האט בשום אופן נישט געקאנט
בעגרייפן ווי אזוי א פרוי, וואס איהר מאן איז
פון איהר אוועק מיט צוויי יאָהר צוריק, קאן
איצט זיין אים.
— און ווי אלס איז אייער קינד? — האט זי
געפרעגט.
דאס ווייבעל האט געענטפערט, אז איהר קינד
איז אלס דריי וואָכען.
— ווי אויפ'שע האט איהר געקאנט האבען
א קינד מיט דריי וואָכען צוריק, אז אייער מאן
וואוינט שוין מיט אייך נישט צוויי יאָהר?
אין דער ווייבעלס פרויע, אומשולדיגע אויגען
האט זיך בעוויזן א שפאטיש שמייכלעך.
— ווי איך זעה, — האט זי געזאגט, — איז
נאך די מאדאם גאר אנצאמליע, זאל זיך די מא-
דאם בעסער זוכען אומאנדערע אים.
און זי איז אוועק.

וועגען דער צווייטער פרוי, וואס האט זיך
געיאָוועט איז נישטא קיין סך צו דערזעהלען.
זי איז געקומען מיט איהר קינד פון זעקס
וואָכען, אין די אַרעמט, פרוי גאלד, וועהנדיג דאס
קינד, האט בעמערקט:
— ס'איז שוין קינד! ס'איז שוין שעהנעם קאפ
ווייטע האָר ער האט!
— זיין טאטע — האט פרוי גאלד א פריי
געטון — האט אייך אַלעכע שעהנע האָר?
די פרוי האט זיך פערטראכט און ענדליך
געזאגט:
— כ'וועל אייך זאָגען דעם אמת: כ'געדענק
נישט....
מער האט שוין ביי איהר פרוי גאלד נישט
געפרעגט. זי האט איהר געהייסען געהן.

דערנאך איז געקומען די דריטע — א קליינע.
א דיקע, א קילעכדיגע.
מיט איהר האט זיך שוין פרוי גאלד נישט
אריינגעלאזט אין קיין לאנגע חקירות און איז
גלייך צוגעטראטען צום ענין.
האט איהר א מאן?
— יא.
— וואו איז ער?
— אין טורמע.
פריי גאלד איז געווען איבערראשט.
— אייער קינדס פאטער — האט זי איבער-
געפרעגט — איז, זאגט איהר, אין טורמע?
— מיין קינדס פאטער איז נישט אין טורמע,
מיין קינדס פאטער ליגט אין דער ערד....
פריי גאלד האט דאס נישט פערשטינען.
— איהר האט דאך מיר נאָר-וואס געזאגט,
האט זי בעמערקט, — אז אייער מאן איז אין טורמע.
— טאקע דערפאר, — האט זי פרוי געענט-
פערט, — וואס דער פאטער פון מיין קינד ליגט
אין דער ערד, זיצט מיין מאן אין טורמע, וואס
פערשטעהט איהר דא נישט?...

דער סוף איז געווען, אז פרוי גאלד האט
בעפער אליין געמוזט וויגען איהר קינד.
"מאר שולעך."

אין דער פרייה

פאטער: סעמעלע, גו, וואס זאגט מען צום
פאפא, ווען מען שטעהט אויף אינדערפרי?
סעמעלע: פאפא, וואו ביזט דו נעכטען ביי-
נאכט געווען און וויפיל האסטו פערשפילט אין
קארטען?

עפעס יא

רייכער פאטער: די זאלטו געדענקען, מען
זעהן, אז און געלד קען מען גאר נישט מאכען.
זעהן: עפעס קען מען שוין יא מאכען.
פאטער: וואס מיינסטו מיט דעם?
זעהן: חובות, פאפא.

שוין נאה ענט

(וואך סלאנגעז)

דאָרף מען אונטערגארטלען לענדען,
פער'ן דעם יום - הוה,
ווייל פערלאנגטערט איז איצט אלעס:
פ. פ. ס. פ. - בע, ענ - דע....

אויף ביי אונז איז גרויס דער פלאנטער:
ס'איז נישט גוט, און ס'איז נישט שלעכט -
ווייס מען זיך נישט וואו צו כאפן:
אויבען, אונטען, לינק, צי רעכט?....

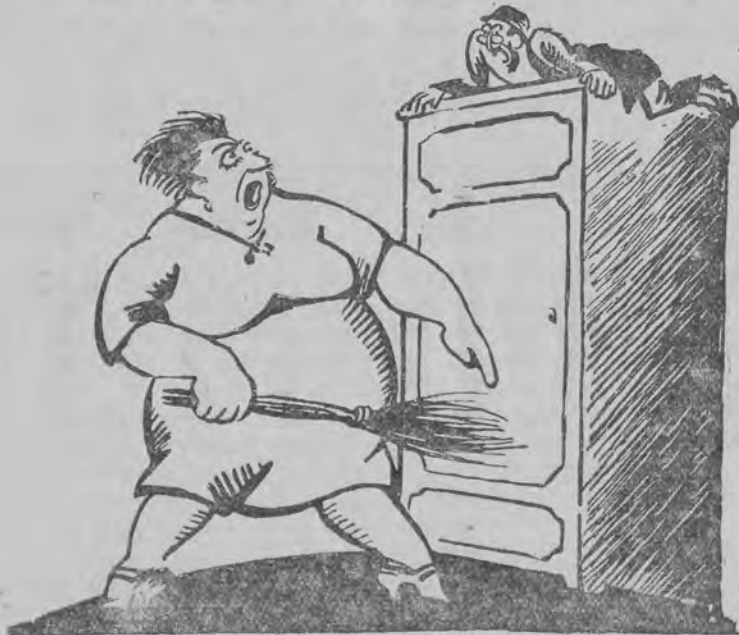
און פון אס דער גאנצער מעשה
קאן נאך טון צו אונז א שפרונג -
(ס'זאל אזוי מיט אונז נישט טרעפן!)
אזא.... היטלעראָוסקע צונג.
יאָקעל בן פלעקעל

ס'וועט נישט העלפען: ס'וועט זיך, ס'מאכט זיך....
נעהנטער רוקט זיך צו די צייט.
באלד א יום-הדין א גייער
נעהנטערט זיך פון "פאפער-ווייט"....

סיקומט די צייט אן פון די וואַלען,
אָטע באלד איז דער טערמין -
כאָטע עס גייט נישט אן די זאָה מיר,
מאן איך האָבען זי אין זיין....

האָבען מו איה אין דעם זיגען,
אז נישט דורכגען וועט עס גלאס,
אז נישט ליכט וועט זיין צו זאָגען
צו דער "פלה" - הרי אַתא....

זי פערזארגט איהם

ווייב (צום מאן): זאלסט שוין אראפ'קריכן און געהן ווערען א דעפוטאט.

איז נייעם "אררט"

כמעט א רעצענזיע

בארע זאך, וואס דעם מחבר האט זיך פערגלוסט
צו לאזען פערפירען אגאשט איש דורך צוויי
קאוואליען, און נישט דורך איינעם....

"די אולאנער" ווייזט אויס פאר-היסטא-
רישע, ווייל זי רייטען נישט אויף קיין פערד.
"פארפירען" מענטשן מיט שוואכע הערצער
איז נישט געוואונען זי זאלען דעם דאזיגען
וואַלט, ווייל מיט'ן פנים צום עולם שטעהן צוויי
42-גער האַרמאטען מיט אַפּענע פּיסקעס גרייט אלע
מען איינצושלינגען, און טאמער איז אייך זייניג
דאָס, שטעלט מען אייך א דריט... פּיסקעל (שיינע
מרים) וואָס שליידערט צום עולם ווערטער, ווי גרא-
נאטען, ווי באַמבעס.

מיט די "געבראטענע ליטענאקעס" — איז גע-
שעה א שרעקליכער טעות, אנשטאט אין "אררט"
האט דער נומער געדארפט אויפגעפירט ווערען
אין... רודא-פאביאניץ אויפ'ן פלאץ פון... פערד-
געיענען.... די "וויטשטשטיש" (ליינען, דאס טפיר-
לען) האָבען ווייניג רויס אויף דער סצענע.

די דעקאראציעס פון יצחק ברוינער זענען דאס
מאָל זעהר גוט אַרױסגעקומען, הגם דער קינסטלער
פערענטפערט זיך, אז ער איז אין דעם נישט גול-
דיג....

די מוזיק קאמפאזיטאר הערץ רובין, א. ביי-
געלאָנען האט דעם עולם פערשטאט א געוואלדיגען
נעצען... זי האט געוויקט ווי אַפּיּוּס....
ש. גליקס מאן.

איז מאנ'ס געוועל

פריי: קאן איך רעדען מיט'ן שפּע?
סערקעטאקס: יא. מיט שעהנע פרויען האט
ער אימער צייט צו רעדען.
פריי: ס'זאגט איהר, אז זיין ווייב וויל מיט
איהר רעדען.

אויפ'מערקזאם!

איך נעם אן צו פערזיכערען די בענ-
קלעך, טישען, שויען אוו סירען פון
די היגע טעאטערס און זאָלען אין וועל-
כע עס העלען פאָרקומען וואַל-מיט-
גען.

מ. ת. רומקאוויטש.

פאליטיה פון וואך

די סיבה פון וואס פאליטען האבען, היינט
אויס, א גאר גרויסע וועלט-בעדייטונג. וואָרעם אַז-
דערש, וואַלט זיך דאך נישט אַפּגעשטעלט גראַד
איצט די וועלט-פאליטיק.

עס איז דאך שוין שטיל אויפ'ן פאליטישען
וועלט-מאָרק. אונזערע ספעציעלע, "קונדס"-דיפּלע-
מאטען זענען לעצטענס אַרומגעלאָפּען איבער אלע
פאליטיק-קעמערליך, כדי צו דערשמעקען עפעס נייע
פאליטישע טריקען פון אונזערע וועלט-פאליטיקער.
זייערע זוכענישען זענען געווען אומזיסט, קיין
פיס הערט מען אין ערגעץ נישט.

האָט מען דאך גענומען אויס-האַרען די סיבות
פון דער שטיל-שווייגענדיג און דער וועלט-פאליטיק
און ערשט האָט מען דערשמעקט, אז די סיבות זע-
נען — די סייס-וואַלען אין פאליטען.
א וועלט מיט אויגען זענען אויסגעשפּיצט צום
רעזולטאט פון די דאָזיגע וואַלען. גראַד, ווי פון
דעם איז אַפּהענגיג דער ווייטערדיגע גורל פון
דער וועלט.

די סייס-וואַלען מעגען זיך גרויס העלען.
א וויכטיגע זאך!

ער וויל אויסבארנען זיין ווייב

אויב די סאָוועט-רעגירונג וויל טאָקע מיט
אַנאַמט, אז איהרע בירגער זאלען אויסהערען צו
זאמלען געלד, קאן איהר איהר אויסבארנען מין
ווייב.

זי וועט שוין זאָגען, אז ביי קיינעם זאל קיין
קאָפּיקע נישט בלייבען.

אמת, נאר...

ברוך: איז דאס אמת, וואס א דאקטאר זאגט,
אז דער כאַרעקטער פון א פרוי ווייזט זיך ערשט
ארויס צעהן יאָהר נאָכ'ן פערהייראטען לעבען?
זרח: אמת, אָבער ווער האט אזוי פיל צייט
צו וואַרטען, אז מען קען זיך גלייך געפן....

נישטא טיין הייל

זאל: צו וואס טרייבסטו אזוי פיל בראַנפּען?
שואל: איך וויל דערטרינקען מיינע צרות.
זאל: גו, העלפט עס עפעס?
שואל: ביי, מיינע צרות קענען שווימען.

זי פאסט

— מיין ווייב איז פּעט, רזנד, געזונד און עסט
נישט מער ווי איינמאל א טאג.
— ווי איז דאס מעגליך?
— זי עסט איינמאל א טאג פון בעגינען ביזן
אונזענד.

איהר הויז געשעצטער

— זייט ווען איז זיין תנן ביי דיר אזוי הויך
געשעצט?
— זייט איהר האָב אַפּגעשטאַט דאס בריילאטען
רינגעל, וואס ער האָט מיר געגעבען.

א נומע עצה

זי (וועקענדיג איהר מאן): מיר האָט זיך גע-
פּלומט, אז דו האָסט מיר געקויפט אַ נייעם הוט.
ער: ס'זאגט עס אן און לאז מיר שלאָפען.

אזא בילד

ער: דו האָסט פערווייניגטע אויגען, וואס איז
געשענען?
זי: איך ווילן צוליב א בילד.
ער: דאס בילד שטעלט פאַר עפעס טרוי-
עריגעס?
זי: ניין, אָבער עס איז מיר געפאלען אין
קאפּ אַרייַ.

ביי א באנקעט

אויף אַ באַנקעט לכבוד אַ דיכטער האָבען פיל
שטימען אויסגעשריגען:
"לעבען זאל אונזער דיכטער! אונזער דיכ-
טער זאל לעבען!"
דער דיכטער האָט זיך אויפגעשטעלט און ער
פרעגט:
"פון וואָס זאל ער לעבען, דוּשענטעלעך?
פון וואָס?"

פערלאנגט נישט אומזיסט

יונה: געה צו דער סטאַציע אַרומטערנעמען
מיין שוויגער. די באַהן קומט אָן פונקט דריי אַ זיי-
גער, זיי דארט אין דער צייט. דו קריגסט דערפאַר
א דאָלאַר.
שלמה: און אויב זי וועט נישט קומען?
יונה: קריגסטו פון מיר צוויי דאָלאַר.

נישט אלעמען געפערט מען

בעל-הבית'טע: דו האָסט שוין ווידער פער-
ברענט די זוף. יעדען טאָג געפערטסטו מיר וועניגער.
דינסט: יעדער האָט זיך אַ בעוונדערען גע-
שמאַק, דער בעל-הבית זאָגט, אז מיט יעדען טאָג
געפער איך איהם בעסער.

צו דער עפענטליכקייט

דערמיט זענען מיר מודיע דער בריי-
טער עפענטליכקייט, אז צום בעקוועם-
ליכקייט און נוצען פון די אַנטויל-נע-
מער אין וואַל-מיטנינגען, האָבען מיר
בעשלאָסן אונזער נאכט-פאנא-
טאווע צו לאזען אין קורס
אויף בייטאג און אין אווענר.
אין נישטאנע פּלע קענען זיך די צו-
שעדיגטע און צוקלאַרעשטע, ווענדען
צו אונז טעלעפאָניש.

נאכט-פאנאטאווע
ביי "לינת-הצדק"

פאפאמען

פון ****

משה רובין

אזוי זענען אוועקגעגאנגען אייניגע סאגן, און האט זיך גאר נישט געקענט אפלייגן פון דער קעכין, נאך מיט א בעמערקונג, אז זי איז שוין צופיל שטיל, און דאס שאקירט מיך אביסל.

ווען גערשטיין איז געקומען צום דאקטאר און איז דערצעהלט ווי זאזוי ער האט זיך פרוי אויס-קורירט פון די ספאזמען, האט ער איהם געזעגט, אז ער ווערט איהרע, אז דאס צומיל אפשווייגן פון דער קעכין שאקירט זי.

האט דער דאקטאר א שטייכל געטון, און זיך אנגערופען:

— איצט פאניע גערשטיין וועל איך איהר מיין עצה געבען, און די עצה איז שוין אלס דאקטאר, וואס האט א שייכות מיט דער מעדיצינישער ווי-סענשאפט. אייער פרוי זאגט, אז דאס צוקיל טוהט געניש שאקירט זי. און איך וועל נאך צוגעבען, אז זי קען פון צופיל שוויגעניש אויך ווידער אפאל ספאזמירען...

די פרוי אייערע, נאך איהר געווענהייט כסדר צו שרייען, קען דאס פערשוויגעניש, און אפשווי-געניש און א מינדעסטען ווידערשטאנד נאך אפאל אויפגען, און דערפער בעט אייער קעכין, זי זאל פון צייט צו צייט, אייגן משק פון אייניגע מאגל-טען אויף אלע פארטאלישע צדד אייער פרוי זיך נישט ענטשולדיגען, נאך פראבירען אויף איינע אדער צוויי זיך גערעכט צו מאכען, און גלייך ביים ערשטען געשרי, נאכדעם ערשט זיך ענטשולדיגען... דאס וועט אנהאלטען די גלייכעוויכטיג, איהר דאזיגט וויסען פאניע, אז נערווען קענען צושרופט ווערען אזוי ווי פון צופיל שרייען, אזוי אויך, פון צופיל אפ-שוויגען אויפן שרייען...

ווען עס וועט פערצינדען אייניגע מאגלעכע וועט די געווענהייט פערשוויגען, און צוזאמען מיט איהר אויך די ספאזמען... אויף נישט צו איבער-חורן זיך...

— וואס איז שוין ווייטער ?
— הער, איך וועל די קעכין מירן אפשאצן, איך קען מיט איהר נישט אויסקומען, דורך איהר, און נאך דורך איהר בעקום איך ספאזמען...

— דו דארפט נישט ליידיען פון איהר און דארפט זי נישט אפשאצן, ס'איז אינגאנצען דיין שולד.

— מיין שולד? האט זי א געשרי געטון, און שוין דערהערט צו ספאזמירען.

— דערהערט איהר, סאניע, און הער מיך אויס. די גאנצע ציהר איך, וואס דו ביסט צו ווייך צו איהר, פערגעסט, אז דו ביסט די בעל-הבית'ס, און זי די קעכין, איך וויל אז פון היינט אן זאלסטו מיט איהר זיך בעגעהן וואס שטרענגער, וואס א איהר געבען צו פיהלען, אז דו וואסט די דעה, נישט זי.

— בין איך דען וועגן שטרענג צו איהר, גאנציק ?
— האט א טעות, דאס הייסט נישט שטרענג, זי דארף ביטערען פאר דיין דען...
און סאניע האט אויך מסכים געווען...
אויף מארגען, ווען גערשטיין איז צוהיים גע-קומען האט איהר די פרוי איבערגעגעבן. היער דערפארונגען דורך זיין עצה.

הערשט מאריק, ס'איז שוין גאר נישט די קעכין שטיל ווי א קאטשקע, און גוט ווי א גוט שטיקעל ברויט... איך האב זיך היינט אנגעבייטערט אויף איהר, פאר וואס זי האט דעם אויווען נישט אפגעפונען, האט זי זיך פערענטפערט פאר מיר. זיך ענטשולדיגט, און מיר פערשפראכען אויך ווי-טער נישט צו פערגעסען וואס איך וועל איהר הייסען טון.

איהר האט, האט איהר מיר געזאגט, איך /סאט אנאלטע מאמע, מיט אפארימט שוועסטער, ביי וועל-כער די מאמע האלט זיך אויף, צו וועלכע איהר טיט אוועק אלע מאגלעכע אפאר גילדען נאך די שכירות, וואס איהר בעקומט פון מיר. איך וועל איך געבען א הסמכה איהר זאלט זי אייערע קרובים שיקען, כדי דאס גאנצע שכירות זאל פאר איך פערבליבען, איהר זאלט קענען אפשאצן יעדען מאגלעכע א געוויסע סומע אוועקצולעגען אין באנק, וואס זענט איהר, ערשטענס, אזא מילדער געווארען, זיך ווארפען מיט געלט, צווייטענס, וואס קעגן זיך עס אן מיט דער פאלעאסטע ספאזמעס? און אין מח איז איהר דורכגעלאפען א געדאנק: האט דער מילדגעווארענער בעל-הבית מיינער, צומאל נישט א מיין דערהיי ?

גערשטיין האט פערשטאנען וואס זי טראכט, און זיך אנגערופען:

— שרעקט איהר נישט שפיר, איך האב חלילה נישט קיין שלעכטע כונה דערהיי, נאך א בעזונ-דערען תנאי, וועלכער וועט איך אפילו די נרשטע צייט וויין שווער אנצוהאלטען, איהר וועט אבער מיט דער צייט צוגעוועהנען זיך צו איהם.

אזוי ווי איהר קענט דאך מיין פרוי מיט איהרע קאפירייען, זאלט איהר האבן נאכגעבען, און ווען זי וועט שרייען, ביזווערען, און בעסן זיך זאלט איהר פערשוויגען, און נישט אפגעשטערען, פער-קעהרט, איהר זאלט איהר כסדר גערעכט. גע-וואס אנפאלאנגט אין מיר, בין איך, טכום, איך וועל מיר ווי ווייט מעגליך אנטשערענגען אלע איהרע קאפירייען איבערשטאנען.

ווען גערשטיין איז אריינגעקומען אין שטוב האט ער שוין געטראפען זיין פרוי ליגען אין ביט.

א קרענק וואס בעפאלט אממעהרסטען פרויען, און ליידיען, ליידיען פון איהר די מענער נישט ווי-גיגער פון די פרויען: זיי ליידיען סיי פיזיש, און סיי מאטעריעל, ס'איז נאך געווענדעט אין דער סבה פון וועלכע די ספאזמען האבען זיך גענומען. וועגען זיי צוליב דער מאדע, ליידיען דער מאן מאטעריעליש... זענען זיי צוליב דער קיך, ליידיען ער פיזיש... און עס וועגען די צווייטע וויל איך דערצעהלען א אמתיגע געשיכטע, ווי אזוי א פריינד מייער, מאריק גערשטיין האט מיט א פינג און צוואנציגער א חודש אסקעקירט זיין פרוי פון ספאזמען-אטאקעס, און איך וואלט געראטען אלע מענער, וועלכע דער רבונ' של עולם האט זי גע-בענט מיט ספאזמעוואסע ווייבער די מעטאדע א-געוועהמען.

דאקטאר! — האט געזאגט מיין פריינד גערש-טיין — פערשרייבט מיר א מעדיצין, דאס הייסט גיט מיר פאר מיין פרוי, אויף צו בערוהיגען איהרע נערווען, זי זאל אזוי יאפס נישט ספאזמירען, פון פון וועלכע איך ליידי נאך מעהר פון איהר...

— גאנץ שווער, מיין פריינד — האט דער דאך-טאר א זאג געטון — מיט מעדיצינען די קרענק צו אויסקורירען, די אייניגע רפואה פאר איהר, איז די באטור. נאך זאגט מיר, פון וואס אייגענליך ווערט אייער פרוי אממעהרסטען אויפגערגעט און בעקומט דורך דעם ספאזמען ?

— פון דער קעכין, יעדען טאג האלט זי אין איין רייסען, שרייען און בעסן זיך אויף איהר, אז גלייך נאך דעם בעקומט זי אפאטאקע.

— נאר די באטור — האט דער דאקטאר דער-קלערט — קאן איהר אויסקורירען.

— וואס וויל עס זאגען ?

— דאס וויל זאגען אז אייער פרוי מוז ענדערען איהר באטור, און דערצו מוזט איהר אלס מאן צו-טראכטען א מיטעל.

געכאפט געפעהרליכע פרויען-הענדלער, וואס הא-בען געפרובט פערפיהרען 2 פראדער מיידלעך

דאס זענען פראדער חברה-לייט, וועלכע האבען געוואלט איבערשיקען זייערע קרובות צו א פרויער קיין פארן

געווען, אז עפעס איז געשעהען, אז עס איז נישט קיין פשוטע זאך, דאס וואס וויער טאכטער איז נישט דא. פירל, א. וועלכע פלעגט תמיד תיכף אוועקשטיל שוין אין שטוב זיצען, האט ביי איהרע דערהערט געמוזט אריינסרופען גרויס בעאמרהייט צו מיט איהר פלוצלינג נישט אהיימקומען.

פאמיליע ש. האט אנגעוויזען מרעיש עול-מות זיין, מען האט זיך אלזא א לאז געטון ווערן אין שטעטל פירל. א. אין שטעטל איז געווארען א רעש, יעדער האט עפעס אנדערש אנג-הויבען צו דערצעהלען, פאמעליך זענען די עלטערן געווארן געווארען, אז וויער טאכטער מיט נאך א פארוי צו דער חברה'ס א ברודער און מען האט אויך דערצעהלט, אז פירל, א. האט א ליבע-פער-העלעניש מיט איהר חברה'ס א ברודער.

די פערצווייפלטע עלטערען האבען תיכף ווע-גען דעם ענין געמאלדען דער פאמיליע, וועלכע האט תיכף דורכגעפיהרט א רעוויזיע ביים פאטער און ברודער פון דאזיגען פארצויער יונגעמאן, וועלכער איז מיט א קורצער צייט צוריק געקומען פון פאר-רין. די רעוויזיע האט געגעבען סענסאציעלע רעזולטאטען.

מען האט דארט ביים פאטער געפינען ברייך מען האט דארט ביים פאטער געפינען ברייך

בר אדרי, (פון אונזער קאָרעספאָנדענט).
דאס, וואס עס האט געטראפען אין אונזער שטעטל איז ממש נישט צום גלייבען, אז אין בראדזי זאלען זיך געפונען פרויען-הענדלער, האט זיך קיינער נישט פארגעשטעלט. און דאך איז עס אמת, אז אין בראדזי זיצען פרויען-הענדלער, וועלכע פיהרען אן א ברייט-פערצווייגטע ארבייט אפער די גרעניצען פון פוילען און זיי ווערען אפילו געוויכט פון דער ווינער פאליציי, א דאנק א צופאל האט זי די פאליציי ענטדעקט און ארעסטירט, די מעשה איז אז:

— חת-תורה אויף דער נאכט איז די פאמיליע ש. געוועסען און געווארט א לענגערע צייט אויף וויער טאכטער, וועלכע איז ביי שפעט אין דער נאכט פון שפאציר נישט אהיימקומען.

די עלטערען האבען אריינגעקוקט אויף וויער טעכטער, אפשר וועט זי דא באזל אנקומען, די וויער פון ווייגער האבען זיך פאמעליך גערוקט, די אלטע לייט זענען געוועסען ביים פענטער און אריינגעקוקט אפשר קומט זי דאך אן און אזוי זענען זיי אפגעוועסט ביי איהר דער פריה און וויער טאכטער איז נישט אהיימקומען.

מען קען זיך לייכט פארשטעלען די פערצווייפ-לונג פון די עלטערען, איצט זענען זיי שוין זיכער

און פלוצלינג האט ער מיט פרייז צו זיך אליי א זאג געטון: יא, ס'איז א פלאן, און מיר שיינט, אז דאס וועט זיין א ווירקאמט מיטעל.

קומענדיג אהיים, איז ער גלייך אריינגעגאנגען אין קיך, און א זאג געטון צו דער קעכין:

— זאגט מיר שפיר, איהר זענט צוכירידען מיט דער שטעלע, וואס איהר האט ביי ווי ?

— וואס איז שוין צוכירידען, א שטעלע איז א שטעלע, אלע יוגים האבען איין פנים, און אלע שטעלעס האבען איין דיוועלבע מעלות...

— איך האב איהר געפרעגט, שפיר, וויל איך, הייסט, אז איהר קענט נישט זיין צוכירידען, מיין פרוי איז א נערוועזע.

— יא, האט די קעכין נישט דערלאזט איהם דערענדיגען — אייער פרוי די ווירטין האט שטענ-דיג טענות צו מיר, שטענדיג שרייט זי, ביזווערס, בעסט זיך, און שטענדיג נישט קיין גערעכטע, נא איך בין דאך מעהר נישט ווי א מענטש מיט א זאל, ענטפער איך איהר אפאל אפ מיט א ווארט... גו, גו, פרעגט שוין נישט, זי ווערט אזוי אויפגע-רעגט... נאך וואס דארף איך איהר דערצעהלען, איהר ווייט שוין אליין דאס איבעריגע, נאך זאגט מיר, אפגעגען וואס האט איהר מיר די פראגע געשטעלט ?

— הערשט מיר, אויס שפיר, וועט איהר באזל ערשטעהען:

פער האט איהר איהם דערשראקען אכטונג געגעבען.

זי האט נישט אויסגעזאגט דאס שווייגען אז פארצויערונג, צו אן עי נישט געהויבט גע-ווארען פון זינען, האט זי א פרעג געטון:

— הער דויעקאפס, וועגען וואס טראכט איהר? דויעקאפס האט זיך א כאפ אויף געטון, ווי פון א טיפער שלאף.

— א? א? וועגען זי? — האט ער א זאג געטון טיילענדיג מיטן גראפער פינגער אויף דער הילפענער פערצווייגונג.

פער האט געשוויגען.

— וואס טראכט איהר וועגען זי, הער דויער קאפס ?

וואס האט איהם געוואונען צו וויי, אז, „נוטער-סאדוויז“, און אפאלאנען זיך און די עלטערע, מיט א פערטראכטער שטעלע האט ער פער-טראכט די פארלאנג פון דעם גאנצן, ווענדיג א לאך, אדער עפס אנדער סימן פון א דורכגאנג.

נוטערסאדו איז פלוי ספס דער חת-תורה ווע-רען דורך די „דריי מאלעס“, און דאס הייסט, אן עס מוז עפס זיין אנדערשטע פנים געוועלכעלע אין די עלטערען אריין פנים, „נוטערסאדו“.

און דורכגאנג מוז איבערניינט זיין!

דער שוין אפער פון לעקנס טאפאלאכטורל האט זיך אפער געלייטשט איבערן גלאטען ער-מענט, אפיהלענדיג די נשמה וועגן בייס פער-צווייפונג.

מיט א האסט-קלאפערונג הארץ האט ער געזאגט, אז כע-י'ס געשרי זאל זיך אפגעהויר-ווען ער פאקט דא איבערניינט א האט ארער א קריקע, וואלט ער אריינגעהאקט די פארלאנגע דאס געשרי האט זיך נישט אפגעהוירט, אין הויז, און ארום דעם הויז איז נישטאנגען א סומע שטילקייט.

די פערשאלטענע ירושה

גרויסער ראמאן פון ליידיענשאפט ליבע און פערברעכען (53)

לעא האט שוועל בעזוכט גוטערמאנס טאפיר, ער האט געפונען א רעוואלוציע.

אין קול האט און איהם געענעלט — דאקול, מיט וועלכער ער האט דערהרגעט מאטעס אפ מאנען.

אריינגעהע ענדיג דעם רעוואלוציע אין דער רעכ-טער האנד, האט לעאן איבערגעלאזט דעם מאטע, און איז אראפגעלאפען צו דער חברה.

די ווינער האט זיך, ווי א שווערער שטיין פליגט אונטערגעלאזט און זיך אפגעשטעלט אין דעם קער-לער-רום, ביים איינגאנג צום גארטן.

אין מיטען פון גארטן איז געשטאנען א פער-וואהלאטע גוטערמאנס פערשטענער אויסא.

— צי איז דא אפאריינגאנג אונטען? ס'מוז זיין. ס'מוז זיין! וואו איז דער אריינגאנג ?

אויף א ווילע האט זיך לעאן אונטערגעלאזט אפגעשטעלט.

מען האט געזאגט אפגלינגען איז דער פאליציי-מען. האט געזאגט אריינסרופען זיין בעקאנ-טען געהייסענענס...

אין, ס'זאגט שווער איהר פון! איך האב דאך א מי-גאנצען פערלירען דעם קאפ... מען מוז צוריק אריינפיהרן אויבער, און אנקלינגען איז דער פאליציי-פליצים האט צו אפער דערהערט א שטרעפן.

ער האט זיך א פליג געטון פאראויס, און זיך אפגענוען מיט א שווישענדיגען שפעטלעך:

— ס'איז געקומען די צייט אפצורעכענען זיין... איהר פערשטעט עס? גענוג האבען זי זיך ארום געשלעפט... וואלען זיי שרעקען — איהר האב איצט קיין כחא נישט... איהר ווייט נישט, האט עס איז איך מיר געשען, איך קען עס איהר נישט רעד-ענהלען, נאר ווען איך האב געווען, זי דער רעד-זיגער שר (ער האט אנגעוויזען אויף דעם סומען מאטעס'ס) האט געזאכט דעם שטארק, ביי איהר שר נישט שווער געווארען פאר פרייז... איהר בין גרייט אפצוגעבען א האלב לעבען, פרי צו וועהן, ווי ווי וועלען שטארבען! פאמעליך, פאמאלינקע, כאר-לעגנדיג און קולערנדיג זיך פאר וועהטאט... איהר זאלט אלץ אוועקגעבען פאר דעם נחת צו דעם די שרעק איז ווערען אוועק... עס וואס איך זאלט געוואלט וועהן! עס איז נישט מעגליך די זאלט שווייגערען וואלען ווי נלאט אפגיין... נאט לאמיר עס נישט דערלאזען! און איהר — פרייליך — וואס מינט איהר עפס וועגען דעם ?

פאמאנענענע קוסט

האפסטעל אכט-און-צוואנציג

בעת דער אפגעווענהייט פון מאקס'ס און מא-רייז איז מיט דויעקאפס'ס געשען א שטייג:

ער האט איינגעהערט צו וועגען, צו פרעכענען צו שלמען זיך, און צו רעדען מיט בערן.

אונטערגעלאזענדיג זיך אויף א סופע שטאר-טעס, וואס האט איהם געזיגט אלס געלענער, האט ער זיך איינגעהערט אן דעם שטילקייט, און אפ-געשרענגט איינגעקאפט דעם מינעסעטען געוויש, און — געזאגט.

פון בלאק צו פערטיידיגען די
רעכט פון ייד. פאלק אין פוילען

[illegible]

מסומך אענער וואו און לעקאל פון „מילה-
 חרס“, גלובנא 62, פערזענלעכע א פערזענלעכע
 פון מיטגלידער און דירעקט אונזערע און דירעקט
 פון שופערס פארק און דער פערזענלעכע וואו
 גען ארויסגעזעצטע און דערעס זענען די אונז
 אבער פון פאקס און פערזענלעכע די דירעקט נאכא
 נאכע דערעס און פאלען: ג. דערפ. דער אונזערע
 ב. ב. דירעקטאט און אונזערע וועלכע
 אונזערע און פאלען: ג. דערפ. דער אונזערע

די קאמסטימטלידער, וועלכע פרעסערן
רעזיאן די פעליגונגען, וועלען מיטן נאך די
ווארלען אנגעפירט ענטשפּרעכענע ביטעס צו דעם
פארזעך פון דעם קריידוואהל קאמיטע.

(ב) די קריידוואהל-קאמפסיע האט בעקומען

מיטאד אונדער זענען איר פארעקומען פער
וואסלונגען פון דער רעוואלוציאנאישער יונגער און
פון „בראטראטאדאג“ מיט דער פטיילונג פון
לאנדס און צאל, וואס דער און אפטיילונג
ענטפערט אונדער איר ווערן פארעקומען א פער
אומלונג פון „החלוץ המדיני“, אנטקום האבען זיך
די מיטלונגען פון די יונגערנרופען העלאדארס צו
דער מיטאדאג.

PERFUMERJA BUCHWAJC

א געלעגענהייט אויף א קורצע צייט !!!

סאז פארנעקובען דער ווער פלעגט פאר
סאציאליסטישען פלאץ. אונזערער זענען געווען פאר
שטענדיג פאר, פונד' אונזערע זענען און רעכטע
פועל'דיק' נע-אייגנט מיט צוויי אלס פאר

טען מערסטן איין פעסטשטעלען זיינע חובות אין ארנט געשטארבען.

פערזענלעכע אפמאך.
דאס געריכט האט ערלויבט אנצוזעצן אז ס'גלייכסאמט ערהאנדלונגען מיט די קרעדיטארען.

אין אקטאבער אין פארגעקומען א פערזאנל
לונג פון אונדזס קערסטערע. אויף זיי מיהאט
נישט געקענט שליסען קיין אינאליינדערספארא
פעשלאסן געווארען צו שאפע א פערזאנלסאם
האט אין אלס סיגורק אין אוםגעוועהלס געווארען
אדור. נישטאק אין סייזא פעשלאסען געווארען צו
רעאליזירען דעם פערבאנען פון אונדז דור א
לייטשאפט.
דאס געריכט האט די פעשלאסען פעשטעטגט.

[illegible]

צור האט גע
האט מען

זרעו עפעל,
קרוא...

הָאֵס עַר וַיָּה דָּאָה גַּעֲכָאָסֵט אַז דִּי מַעֲשֵׂה, וּוְאֵס דַּעַר
 "הִרְטֵאָוֹנִיק" לֹאֲדַעֵט וַיִּנּוֹעַ עֲפֹעַל אִיז בִּישֵׁט גִּלְטֵט
 כֶּשֶׁר אֹון — אַ וּוְאֵרֵט פֶּאָר אַ וּוְאֵרֵט — הָאֵס מַעַן
 דַּעַם חֲבֵרֵה־מֶאָן דַּעַם הִרְטֵאָוֹנִיק (וַיִּגְמֹנֵט וַיִּפְּשֵׁט)

(2) בעכשן איז אויפן גרינעם מארק אראפ-
פאקומען דער רייכער פויער מעטשטלאוו יעשעאל-
מקחיש און אַראַפגובראט מיט זיך צום פערקוי-
פונגען קאסטענס פעל. אין אַ געוויסעם מאָ-
מעט איז צו איהם געוואַנגען עפּס אַנאָמבע-
קאָנטער וועלכער האָט זיך פאַרגעשטעלט פאַרן
פויער אַלס פּרויטעקט-הערטאָוויג און געזאָגט, אַז
זיך וויל אַפּקויפּען דעם טראַנספּאָרט פעל. כּדי כּי-
דעם לאָפּען דאָס געשענס און דער "הערטאָוויג"
אַרגעשלאָגען דעם פויער אַריינגעגין אין דעם גאָ-
העכען שעק און מאַכען דאָרט אַ כּאָסע. וכּך הוּח
מען איז אַריין אין דעם שעק און דער "הער-
טאָוויג" האָט דעם פויער מבכּד געווען מיט משקה
ה"רעם" טאקע אזוי אַז אין אַ קורצער צייט איז
דער פעל-פויער פאַרטיג געוואָרען ווי אַ פאַרגע-
דעט אין דער "הערטאָוויג" אַוועק צום פויער'ס
פּלוצ, די קומאָנדע שטחי, און געזאָגט צו איהר
אַז באשריבן צו איז פּערטיג געוואָרען מיט איהר
פּעל-היקר, ס'ט ע-טונ-טון לאָדענען אויף אַ ראל-
וואָגען דערווייל 6 קאָסטענס פעל, פאַר וועלכער
זיך האָט, פּערשטעט זיך, משלם געווען...

מאדס מיט א פקשה גענוע וואס מוז אינגעזאמלער לאד
טערע וואס ס'איז מערפֿהרס געווארען א פראצעס
גענוע דער פירמע פאבוויץ.
מיטוואך וואו דער פראצעס צוריקגעקומען ס'האט
זיך געענדיגט מיט דער פערזאנליכע פון ד' פאבוויץ.
ווייל דאס ערליכס איז געשטאנען אויף דעם שטאנדר
פונקט, אז די לאסען וואס נישט ערקויפט געזאג
ען פאר מומן איז עז איז לאסען יע האט מען
נישט פערזאנלעך האט קיין ספעציעלע ערלייכניש.
דער דאזיגער פערזאנלעכס איזאליט האט א ווייך
סגע פערזאנלעך פאר ד' האנדעלס-ספעקולע.

ויערשטיס האט דער אינגאפער פון דער פער-
פומערע זי פובליק, ארגאניזירט א לאטערע און
אין אופן, אז דער איינציגער קאדע, וועלכער האט
געקענט שטרען פאר די לאטעס, האט געקומען א
קאפאן, קאפערני פאר 5 זל. דערמאלע 2 קר
פאנען וואס האבען פערעכטנס אינטעללענציער
און דער לאטעס וואס האט געגעבן געניסע
פון ארטיקלע פון דער דעמאנסטר פערפומערע.
צוליב דעם, וואס די ראיווע פירמע האט גישט
דערלאנגט קיין ביטע דער מאכט ממש אינעלליב-
ניש און קער לאטערע, האבען די אינגאפער פון
אנדערער פערפומערעס זיך וועווערעס צו דער

דעוויז'עס

שעמען מעג ער זיך!
א נאָרישע שיססע זאל איהם
צורעכטן-מאַכען

רעוויזיעס

(2) פאליציי האט פויגאכט נעכאכט רעוויזיעס אין דער וואו נאנט פון דער, לאדוועק פאלאס צייטונג" און ביים פרעקס פון דער אפטיילונג פון דער הייטשער ארבייטספארטיי אין באני. אזאזא היימע, פאליציי האט פון פירע אין די וואוינגטען געוועזן געוועהר, וואס מען האט אבער נישט געד געזען.

סטעפאניא סאבטשאק האט נעכטען ביינאכט
עמערקט ווי דער 30-יאהריגער איינברעכער נאך
ליכטענשטיין בעמיהט ווי איינצוריקען (פער-
שטענס ויך, אויף א נישט-וויסנדיקן אופן) און
דעם גאר-לאגער פון די ברידער ראָזענבלאט אויף
מאנאווקי, זי האט זיך צו איהם א פאקטעטען ענהא
געקוקט און מיט דער הילף פון א פאליצאנט א-
ריבערגעקוקט איהם, וואס שטענדיק צו זיין.

(ב) מן ר' איס' געשריטעט 50 קאפלעטען
ווערדענעם מ'ר פאלירינגען, וואס דארפן
קעמפן מיט באגרייט, וואס די יאדער פאליצ
בעקומען בלויז 4 קאפלעטען.
וואסע האט בעקומען 40 קאפלעטען.
משמע, אז מ'האט ווארשא פאר 10 מאל
באגרייטער פון לאדן.

“אֲנִי הָיִיתִי חַיִּים”

פון די אױענד־קורסען „התחיה“
צעגעלייגנאָ 75 טעל 13-134

די למודים אין די העברעאישע גרופען פאר
אָנפאַנגער און פאַרשטערקערע אָנפאַנג זיך טוין
אָנפאַרזייער, צוליב דער גרויסער קאָלע פערשער
פּאַנע ווערן די טעג געפּענט גיין גרופען פאר
אָנפּענער. גלייכצייטיג ווערן געפּענט אין „התחיה“
דרכי ווידישע פּאַלקס־אוניווערסיטעט קורסען פאר:
ענגליש, פראַנצויזיש און שפּאַניש אונטער דער
לייטונג פון רויטנירעט פּעדאַגאָגן.

די איינשטינגונגן און די לעקציעס קומען
פאר: וונטאָ, דינסטאָג און דאנערשטאָג און „התחיה“
צעגעלייגנאָ 75. אַפּאַרט: 4 גלידען אַ וואָך

פון העברעאישען פאלקס-אויג-
ווערזיטעט ביים „מרבז עברי“
פארגע וועג איז פארגעקומען די ערשטונג
פון „מרבז עברי“ איז וועגסאם וועלט, פון דער אג
ווענעהיים פון די ה' חלוצניע-וועג, פאנאנסקי
און ש. ליפעל פון לאנד. נאך א ריז ארגאניזאצ
אנעלע רעדעס, האלט די חלוצניע-וועג א רעד
פערטא ייפע. ח. נ. פאליק.

דעווי-טעאטער, דאנער-
ווינטשער

**רעוויטעאטער „דאָרף-
וועטשוד“**

פון „וויזא“

מארגען שבת 8 א ווינער א. און קומט פאר
די ערענגונג פון דעם נייעם לאקאל פון די ווי-
זע פרויענעוועלשאפט „וויזא“ לענקעוועלשאפט 26
און וואו די פערזאנלעכע אהרען, זעלען אויך אין
דעם ווינטערסעזאן זינען וואו אויך אין קלוב
אזערנע פארקומען פארלעזונגען און יעפעראטע
וואס זינען בעזאנדערע אלע אקסערעל פראגע פון
זינען לעבען און פון דער פארקומען אויסער
דיס זעלען אויך פארקומען זינען וואו פארלעזונגען
פאר די מיטגלידערעס און אויסגעפירטע געסען.

היינט און פאלגענדע טעג:
צום ערשטען מאל איז לאדן!
די פּרעמייסטע קרעאַציע פון טראַגיש
פּערשטאַרבענעם מייסטער פון דער מאַסקע
LON CHANEY
איז קלאַנג-מייסטער-ווערק א.נ.
נאָט'ס פֿייטש
לעבענס-דראַמע אויפ'ן גרונד פון קאָמיק
פון דער פּאָפּולאַר מיט פערברעכער
„אונטערוועלט-מענשען“ פון די גרויסע
שטערנס שיקאַנאַ און גיילאַרק
אין די הויפט-ראָלען:
Anita Page i Mage Busch.
וויסער'ן פּראָגראַם פּערשטאַמט קעגן-קאָמעדיע
„Wszystko na opak“, מיט די בעסטע
אַקטריקעס Laury i Hardy
אַהויב און ענזאָנליכע טעג 14 און 15 זינער ביים
שבת, וונטאג און יום-טוב

DR. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעהערט
היום און ווענעדישע קרענקע
רעכענען און ריכטיגמאכען
נעמט אן פון 7-4 און 7-4

DR. MED. Z. Batyner
צוריקגעהערט
איראקאן
ספעציאל-ערגאן פאר בלוט
נירען און אורין-קראנקע
Piramowicz 2
(Olginska) Telef. 148-93
נעמט אן פון 10-9 און 10-9
און פון 8-6 און 8-6

Dr. J. PIK
ul. Żeromskiego 36
przy Zielonym Rynku
tel. 175-50
CHOR. NERWOWE
i WEWNĘTRZNE
spec. psycho-nerwice
Przyjmuje od 5 1/2 - 7

Lekarz Dentysta H. Żółtkowska
האט בענייט די אויפגעהערט
נאווה - צענדעליאנא 29

Dr. Z. Rakowski
ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
9 קאנסטאנטיןער 9, טעלפאן 127-81
ספעציאל-ערגאן פון 12-2 און 12-2
און לעמבערג 17 פון 11-10 און 11-10

Dr. MAZUR
צוריקגעהערט

Dr. Różaner
ספעציאל-ערגאן פון הויט און ווענעדישע קרענק
היינט און קינדער-קראנקע
נארוואווישע 9, טעלפאן 128-98
נעמט אן פון 10-8 און 10-8
ספעציאל-ערגאן פאר פרויען

א לערן-יונגערל
פון ארמליכע עלטערן ווערען געזוכט אין
קירשנער-ווערקסטעל י. שאליש
פערטקאווער 16

לעטשניצע פון דאקטוירים
און דעמאנסטראציע קאפינעם
בוסעווינער 11, טעלפאן 3763
און פון 9 פרייה 7 און 7 און 7

ד"ר אימיר נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט

ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט

ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט
ד"ר ספ. אירען, נאווה, האט די אויפגעהערט

פומערס J. TYGER i G. GLATTER

צענטראלע פיעטריקאווער 43 פירע פיעטריקאווער 26
טעלפאן 224-77 טעלפאן 221-22
מיר עמפעהלן אויפן אנאנסטערען סעזאן אימפארטירטע סחורות, וואס זענען איינגעקויפט געווארען
פערענליך אין אמעריקא און סאנדא אין רוסישע צושטאנד און זענען אויסגעארבעיט געווארן אין לאנד
ווי אויך אלע ארט אויסגעארבעיטע צו אויסערנעוועהנליכע נידעריגע פרייען.
גרויסער אויסוואהל פון די נייגעסטע מאדעלען פומערס-מענטעל

א ליכטיג לעבען
קען יעדער האבען, וואס וועט ביי מיר קליפען
עלעקטרישע זשיראנדאלען
פון אייגענער אויסגערייטונג
אויך זשאנעלעס פון די בעסטע פירמע
ביליגער ווי איבער-7. אויך נעהט און אלע
עלעקטרישע אריינגען פון קראפט און ליכט
אנצעטייגער דורך דער לעדערעלע פערטקאווער.

מ. זענדעל פלאץ וואלאנאשטי 9
124-98
רונד נאחאמיעמאס טעל. 124-98
בעמערקונג: יעדער וואס קליפט ביי מיר א ווערדעקע בעקומט
א סאפאל ביי צושטעלן 25 קופאנען בעקומט אומזיסט א רדיק-אפאראט
קומט וועט איהר זיך איבערצייגען 9 פלאץ-וואלאנאשטי 9.

Dr. med. H. Gutstadt
ספעציאל-ערגאן
ספ. אירען און פרויען-קראנקע
זאכאנא 62 (צענדעליאנא 28) טעל. 129-52
נעמט אן פון 7-5 און 7-5

Dr. med. B. Robinson
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעהערט

DIPL. MASAZYSTA
אברהם קאזשמינסקי
לימאנאווסקע 113, טעל. 188-30
מיט פילערהיינער פראקטיק
אין קיר-צערט ווי אויך אין שפיטאל
בענייטס דורך הייל-מאסאזשען און
עלעקטרישע פארעליט, אינטעש,
רעוומאטיזם, ארטריט, ווי אויך נאכן
גיסטערען צו מעסיגע פרייען.

Dr. med. I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
איבערליכע קראנקעייטען
ספעציאל-ערגאן פון הויט און ווענעדישע קרענק
בעמערקונג: און קינדער-קראנקע
נעמט אן פון 11-8 און 11-8

Dr. med. NIEWIAŹSKI
ספעציאל-ערגאן פאר סימליס, טריפער און הויט-
קראנקעייטען, בעהאנדלונג פון מענער-ווערדע
נעמט אן פון 11-8 און 11-8
נעמט אן פון 11-8 און 11-8

Dr. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקעייטען פון די פיינער, געלענקען,
פערקוימנען פון די פליצעס און גלידער
אייגענע פראקטיק פון וועמליכע ארמאטען
אייגענע, ווי: קלודקע אויף פלאטאס, קונסטליכע
רעמפען א. א. נעמט אן פון 2,30 בון 4,30 נאכט.

Dr. med. M. Kersznar
סינדער-קראנקעייטען
זשילאנא 16 טעל. 151-96
ספעציאל-ערגאן פון 3-1 און 3-1
אין דער לעמבערג בוסעווינער 11 פון 1-11 נאכט.

Samodzielna BUCHALTERKA
z korzystnym pro-
jektem spółki zmie-
ni posadę. Oferty
„Dwudziestoletnia”
do Redakcji

**הענטשקע-
ארכיטעט**
ווערען זאפארט געזוכט
און מאשינען אדער מיט
אייגענע מאשינען ביי
הענדעלעם.
קאנסטאנטיןער 38 ו. 16

**אנארט
צו שלאפען**
ספ. צוויי פריילינגס
פאלדווינגא 21
ביי פעקעלאמא

**אנארט
צו שלאפען**
ספ. צוויי פריילינגס
פאלדווינגא 21
ביי ראזענשטיין

**צו פערדינען
א צימער**
מיט א בעזונדערן אריי-
נאנג ספ. 2 קאנאלירען
אדער פריילינגס, ערשט-
רען זעלאנא
פאלדווינגא 21

לעהרערין
נוסט פערדנאנצין ערטיילט
אינטעריכט פאר ערוואק-
סענע אין פוילישע יוד-
שע און דייטשע שפראכן
צו ביליגע פרייען
לאמאנא בוסעווינער 15

Dr. N. HALTRECHT
הויט און געשלעכט-
קראנקעייטען
פיעטריקאווער 10
פון 8 בון 3 נאכט, און
פון 8 בון 9 און 9 און 9
זונטאג פון 9 בון 1.
פאר אונגעמיטעלטע
לעמבערג-פרייען.

Dr. med. A. Landkof
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

צוריקגעהערט
נעמט אן פון 3-2 און 3-2
און 3-2 און 3-2

Dr. HELLER
ספעציאל-ערגאן פאר הויט-
ווענעדישע קראנקעייטען
און מענער-ווערדע.
נארוואס 2 טעל. 79-89
נעמט אן פון 10 פרייה און
פון 8-4 און 8-4
ספעציאל-ערגאן פון 5-4 נאכט
פאר אונגעמיטעלטע
לעמבערג-פרייען.

Dr. med. W. Eychner
נינטקאלאג אקווער
זערווער 11
טעלפאן 134-72
נעמט אן פון 3-2 נאכט.
און פון 7-9 און 7-9

ADOLF GOLDBERG

איך פערקויף אמפיריגסטען
פערקויף-נייץ ספעציאל-ערגאן
ROYAL Remington, Royal, Underwood
PORTABLE
UNDERWOOD
REMINGTON
העברעאיש
Remington, Royal, Underwood
רעכענען-מאשינען: Odhner, Monrol, Burroughs, Portable i Facit.
72 PIOTRKOWSKA
(Grand-Hotel) tel. 137-54.

... I Ty nie byłeś owym pułowerem zadowo-
lony?! Spróbój jednak zakup towarów dzianych
uskućtećnić u I. BUCHHOLTZA, wtedy się
przekonaś, jakie dobre i doborowe rzeczy
on wyrabia. Jego sklep znajduje się przy ul.
PIOTRKOWSKIEJ 240, fabryka ANNA 9
telefon 169-77 !
„Ja już przekonałem się i zawsze u niego
kupować będę !!”

TRAN Lecznicy ŚWIEŻY
polecą
Apteka J. CYMERA w Łodzi
WÓLCZAŃSKA 37, róg 6-go Sierpnia. — Tel. 139-47.

גענוינדיק אין 1904 יאהר
מעכאנישע האפטימעס
ווי אויך אויסגערייטונג פון קאנסטענטע צו שטארקע
פוס און פער-לעבענדיק אויף ארייסקעס. די נעמסט
שטאנען און א גרויסע אויסוואהל אויף לאטער
פארברייט-פרייען
E. CZARNOMSKI, Łódź, Żeromskiego 46, tel. 202-15 (Pańska)

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

האנד-נייערס
ספעציאל-ערגאן פאר
האנד-נייערס
פאלדווינגא 15
טעל. 138-34
איבערליכע און קינדער-
קראנקעייטען

Dyrekcja Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi

podaje do powszechnej wiadomości, że niżej wyszczególnione nieruchomości w Łodzi położone, obciążone pożyczkami Towarzystwa, za niezapłacone raty wraz z zaległościami, wystawione zostały na sprzedaż przez publiczne licytacje, odbywać się mające o godz. 11-ej z rana w Kancelarii Wydziału Hipotecznego m. Łodzi, przy ul. Pomorskiej № 21 przed wyznaczonemi rejentami.

Zbiór objaśnień i warunki licytacyjne znajdują się w księgach hipotecznych odpowiednich nieruchomości oraz w biurze Dyrekcji Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi i tamże przeglądane być mogą.

W razie gdyby dzień wyznaczony dla sprzedaży był świątecznym, sprzedaż odbędzie się dnia następnego.

Nr № hipoteczny nieruchom.	Przy ulicy	Wadium	Licytacja rozpocznie się od sumy	Przed notariuszem	Dnia	Nr № hipoteczny nieruchom.	Przy ulicy	Wadium	Licytacja rozpocznie się od sumy	Przed notariuszem	Dnia
51 Na	Żeromskiego	59.840	298.800	J. Andrzejewskim	29 I 1931	680	Piotrkowskiej	24.040	180.300	S. Świderskim	3 II 31
90 c	Drewnowskiej	11.000	82.500	S. Baranowskim	" " "	761	"	44.560	334.200	A. Smolińskim	" " "
970 aa	Lipowej	2.080	15.600	S. Bułharowskim	" " "	780 b	Al. Kościuszki	3.740	28.050	S. Szmidt	4 II 31
270 xa	Gdańskie	20.000	150.000	S. Jarzębskim	" " "	790a/b/c	6-go Sierpnia	56.600	424.500	E. Trojanowskim	" " "
288 ad	Szkolnej	18.700	140.250	W. Jeżewskim	30 I 31	793 l	Zakątnej	2.340	17.550	H. Wardęskim	" " "
320 l	Gdańskie	460	3.450	L. Kahlem	" " "	907	Kilińskiego	660	4.950	J. Andrzejewskim	" " "
368	Pomorskiej	17.440	130.800	A. Karnawalskim	" " "	914 g	Wysokiej	380	2.850	S. Baranowskim	" " "
534	Piotrkowskiej	5.740	43.050	S. Kornem	" " "	1067	Nowo-Zarzewskiej	3.840	28.800	K. Imienińskim	5 II 31
534 ros. b	Długosza	13.320	99.900	J. Krzemieniewskim	" " "	1088	Kilińskiego	2.100	15.750	S. Jarzębskim	" " "
568 a	Sienkiewicza	4.700	35.250	B. Lisowskim	3 II "	1175 a	Główniej	840	6.300	W. Jeżewskim	" " "
602/3/4	Piotrkowskiej	9.920	74.400	J. Ładą	" " 31	1177	"	1.180	8.850	L. Kahlem	" " "
630	"	2.080	15.600	K. Rossmannem	" " "	1296	Nawrot i Sienkiewicza	41.520	311.400	A. Karnawalskim	" " "

Licytacje powyższe o tyle dokonywane będą, o ile poszukiwane należności do chwili ostatecznego przybliża w dniu licytacji zapłacone nie będą.

Łódź, d. 18. X. 1930 r.

קלאג-פילם-מעמער
„MIMOZA”
 ul. Kilińskiego 178.
 פון דינסטאג דעם 21-טן ביז מאנטאג דעם 27-טן אקטאבער 1930
 גרויסער קלאג-פילם פון אייראפ. פראדוקציע!
רייץ פון אייראפא
 אין די הויפטראלען:
IGO SYM אונזער פריגער
LILJANA HARVEY, HARRY HALM
 אויספירן פראגראם: רעוועלאציאנס-קלאג-צוגאבע
 אנהויב 5.80, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 8.30 ג"מ
 נעכסט. פראגראם: „ניין-יארס בינאכט”

עלץ-ווארעז

קען מען קויפן אמביליגסטע און אויף די בעסטע מסמטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע

L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04

בעמערקונג: די קירושנער-ווערקסטעל נעמט זיך אויפן ארט די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פונקטליך און רעזע.

**PORADNIA
WENEROLOGICZNA**

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זוואנדזעהן 1.

גאר פער ווענערישע הויט-קראנקה.
אין מענער-שוועלע אנצוליעזן פון בלוט
און אויספלוס אויף סימיליס און טריפער.
קאנסולייבס מיט ספעציאליסטען פון אוראל-
לאגישע און גערווען-קראנקהייטען.
קווארטז-לאמפ, לעזעקטרישער
הייל-קאבוינעט קאממעסיק.

— טעטיג פון 8 פרייה ביז 9 אונדזער. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט.
נעמט-אָן צ פרוי-דאקטאר ניר קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פרייה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארט-צימער פאר פרויען. —

ווייזט 3. א.

וועבכערין
בירור געשע
קליניק
"SANATO"
אגראד ארוא 10 סטל. 57-213
1 טע און 2 טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2 טע קלאס צוזאמען מיט פערזענלעכע מיטלען
200 זל.
בירור געשע קליניק און ד"ר מעד. מ. סאנאטא
עלפטאונטשעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

אין דער 7 קלאסיגער
קאנפערענץ-שולע פון
פיינהויז. — 26 —
ווערן אנגענומען קינדער אין עלטער פון 5 יאהר.
בעמערקונג: די שולע עקזיסטירט שוין 87
יאהר און איזער די פלעגמיינע למודים, וואס
ווערען גינדליך געלערנט לויט דעם רעגירונגס-
פראגראם, ציכענט זי זיך אויס מיט איהר גרויסען
פראגראם פון אלע יודישע למודים.

הלא חכמה תקרא וחיבונה תחזקו לה,
אם תקח אמרי ומצותי תצטן אתך
אז תשכון בם ושענן כי הלא בתום
לך בטה ומקש דרכי יודע
אויכר דעם וואסס נאר קומען אין ביורא
פון ד. מאנעלע
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון
צווייטע הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעמרימאווער 17. לינקע צייטונגע
פאטער, טעל. 124-95.
וואו ס'ווערס ווייטער ערדעדיגט פינג-
טליך און איבערגעהאפט געשיידען א-
פערליך ביטום: צווייליגע, קערנע,
האנדלצווע, אפגעצייט, אדוואלגאניס,
קלויזילעס, זאפצויעטשעניס אויף אלע
שטעט אין פוילשן, וועגען דידות אין
אונטערדאזעמאטש, ווי אויך איבער-
זעצונגען אין אלע שפראכען.
בעס: קלויזילעס און זאפצויעטשעניס ווע-
רען ביי מיר ערלייגט נישט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. 17. 1-טער הונד
פיעמרימאווער 17. 1-טער הונד

תמאדמא צה"ע-פ'לען
 מיט דער מערקע ניימסליכער גע-
 קענט וון יאָהר 1602 רעזעירען דעם
 מענקע, שווען נען רעזערוועס, לע-
 בער-לייטען, גענען דיקקעס, לע-
 רעמיוס, דעם קעסען בלעם אי-
 קאפער, שטעלען די יאָהרע וון דע-
 מאַרשטאָדען, רעזעירען דעם בלעם וון
 עס רעזעירען דעם אַפֿטער-לייטען -
 נעמסליכער דער רעזעירען-לייטען.
 דעזערווען 1 דער 2 מילען 10 גע-
 מירט וון 10 געמער 1.35.
 אויסגערייטעט וון דער עמקע

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trebicka
 געמער-לייטען אין די אַפֿטער-לייטען און קעלדען מיט
 געמער-לייטען (Zakonnik).
 164

ערשט קלאסינער
דאמער-שניידער-אטעלייר
15 גאנסקא (דערגא)
ל. אפפערל
מאכט בעקאנט אז צום ווינטער-סעזאן ווערט
געבנומען אלערליי בעשטעלונגען, ווי אויך פארצין
מיט די לעצטע אויסלערנישע מאָדע ווארגעלען.
אָנקערענ-פרייען גוטע בעהאנדלונג!
קומט און איבערצייגט איידן מיט אַכטונג
L. APPEL. Łódź, Gdańska 15.

א שטוב מיט קור
(מיט 8 בילדער, זונג) צו פערמיטען.
נו טרעפן אין די שעה'ן פון 6 - 8 אין אונזער
בילדונג 18-1 מער שטאט.

קינא - טעאמער
ZACHETA
 26 זגערזשער 26
 היינט און פאלגענדע טעג!
 גרויס מייסטער ווערק פון דער פוילישער פראדוקציע, לויט דער
 בעריהמטער ערצעהלונג פון M. Srokowski א. נ.
הילט פון הערפער
 מעכטיגע דראמע, קאמף פון צוויי האראציגע פריינד.
 געשיכטע פון אלעמעכטיגער ליבע, וואס צושמעטערט אלע שמערונגען
 אין די הויפטראלען:
MICHAŁ VARKONYI
Agnes Petersen-Mozżuchinowa.
 פערשטארקטער ארקעסטער.
 אנהויב אין געוויסע 4 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 ביטאג.

ירושנער=ווערקשטעל
M. FARBER
פיעטריקאווער 27 הווער אפיציע, 1. שט.
נעמט אן אלעזערס קירושנער-ארבייטען היט די
נייעסטע מאדעלען און צו צוגענגליכע פרייען.
בעסערעמסטע בעדינגונגען!
בעמערקונג: ס'ווערט געזוכט פון זאפארט אן שליסער.

ויכערע הילד יאז א רפואה
 אה א אפעראציע. אן בלום אהו א פעסער און אהן בלום-
 פערניפמונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און
 יונדער. פערשידענע קאלירסעס אין גוף פאר הייסערס אין פיס
 פערלאזט אויך נישט, ווייך דער
 הינטער-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א
 מענטש קוקט, אדער אזוי ווי א האסערטשן
 און עס פאלט ארום אין דעם בוס און דער
 קוממער און און א ברויסער סכנה דורך
 פערזווען די קייסערס ווערט ער בראנדן און
 שטערליך. מענטשל גומעקע היל-האנדלען
 אויסגעצייכענט גוט דורך ברויסע וואסעסעס פון
 פיס מיינט בעהאנדלונג און פון דעםשען
 וואסעסעס-אויסצוקומען ברויסערענע בעזוממונגען
 זוכער דעם שווערסטעם און געפערלעכסטעם
 גייד. אויך פאר וויסערס פריינדעס און פארשטען פאר פערקומסט
 פון און פילע-פילע מענטשען און די שיר, קוממלעכע גומעקע פיס און
 הענט, גומעקע וועקען פאר די ברויסעס קראנקע שרען.
 שטעלונג 9 בוי 1 ביטא און פון 3 בוי 2 אין שטער.
 אראמאדע אונטער

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
פּעסערקונג: דאָס פערזענלעכע שוועפּען פון די קרענקע און אונטערקען נויטיג
פּרעפּען: דאָס אונטערשטעלעס פּעלערנע אונטערזוכעס-פּראָטעקטן: פּראָפּ. ד"ר
פּעראַנאָס, פּראָפּ. יו. י. מאַרישער, פּראָפּ. ד"ר ב. קיטלאַניווסקי
און אַנדערע.
מיר נעמען אויף אַן ערזענלעכע פּאָד דאָ קרענקע-קאָסע
דאָנאַטאָנאָ

[illegible]

LUNA

אנהייב פון די סעקאנסען 4 נאכמ. פרייזען פון
די פלעצער אויפ'ן ערשטען סעקאנס פון 1 זל.
שבת און זונטאג פון 12 ביז 3 און זינגער
זענען אלע פלעצער צו 75 גר. און 1 זל.

קלאנג-פילם-טעאטער
Grand = Kino

APOLLO

— 16 קאנסטאנטינער 16 —

היינט
גרזיס
פון דער
RICH

PALACE

פיעמריקאנער 108

CORSO

רעווי = טעאט

ry Wieczór

אין אייגענעם נייעם לאקאל
האפערניקא 16, מער
 צופאָהר מיט די טרעמייזן: 5, 6

CODEWIL

ה'תש"א -
BAJKA
שטאטער

דיג בושצושניצער, פראנטישקאנער
צושטאָר מיט די טרוממאיער, 1, 6 און 14.

ווערענדיג פאָלדן 430 נאכטאָגן שבת, ווערענדיג און
מיט 12 און זעכער ביימאָגן. פערגרעסערמער
שטאטער און נעלוי צוגעפאסט צום אנהאלט.

ק״נא ״ERA״
פלאדא זאוונישע
 22 (ב׳ עילאס)

פערשטארקטער סימפאגישער אַרקעסטער
אונטער דער לייטונג פֿון ה' פֿיינער.

על צוואר
איז א גרויסעז אויס
איז פערטיג ען און

צו מעסיגע פרייעזען
אין גינסמיגע בעדינגונגען
עמפעהלט

SKŁAD MATER. APTECZNYCH
„PERFUMERJA“
Gustaw Rosentreter
11 Listopada 54, tel. 165-54

206 רֹג Żeromskiego

עמפּעֹהֶלס צו נידריגע פֿרײַזען אַפּטײַק־מאַטען אַפּען
הײל־קרייטענצער, פּאַרבען, זױמען, הײווען אויס־
צוגאַרײטען הײמישע ווײן, הײל־ווײן, אײנלענדישע
און אויסלענדישע מײנעראַל־וואַסערן, פּודערן, פּער־
פּומען און קעלנישע וואַסערן. זײף, מײטלען צו פּער־
ניכטען גלעזרײ ווערען **Flit Fly tox** א. ו. ח.

אַכטונג: פאַר די הײה פּאָווערס קעלנישע
וואַסערן און וועזענעטאַל, לאַקיר, ראַזיר־פּאַַר־
שען פּעלנאַטמײן א. ו. ח.

רעמיזעז

פערשידענע, צעמיינעט מיט עלטקסירש פערליכונג
צענטערס שטאט, טרעמאוויל-טערבינדונג 2, 8, 7
קאנסטא, אויף וואונש א מערד-שטעאל אויף 3
מערד צו זעמארט מערמיטען. אפערטען
רעמיווע" אין סעקסעלעט.

אָנאַמענטס-פּרייז
אין לאַנד - 5 זיל. 6 חוד
חודש, אין אויסלאַנד -
פאַרן אינהאַלט און טערמין
די אַדמיניסטראַציע אין

dz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brz

Excise tax 1 cent. 1912

B-cia F. i J. Pietruszka
Zielona № 2, tel. 142-38.

חדר = שולע

הערצן
שונקענדיג
פון פאזשעכטע שולע צו
עבריי'ס חומש רשי' תנ"ך משניות

צו פערמיטען

פון 3 צימער מיט קוד מיט אלע בעקוועטה
ליכטיגען, א ליכטיגער קארדאר אין געצענד פון

המחאה היסטורית, קדשן און שריבאן העברעאיש און
דייטש ברייט וועלכס צוואסענשעדיקן. מ'הערען אויך
נגענומען אנשטעלער האט דאסער און מ'ערלויבט 50
רשום אויסגעלערנט גינדליך דאנען. א שטענדיק רעיון

Łódź, Wólczańska 151, telefon 128-97.
 קה"ק פולניצקי, רחוב 2, שט.
 פארק טעקס-18 גר. פרייטאג און ערב יום-24 גר. אין דער דייטש 8 טעקס-
 און טעקס-40 60- 4

8-18-12
100 פרעג מיטערע ארט
10-12-18
stowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Ze Władzwictwo „Najer Folksblat“, społdz. z odpowiedz. udzialami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Cincinnati, Ohio. Peter Koloski. November 1961.